

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Sammanfattning

I betänkandet behandlar försvarsutskottet regeringens förslag i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1) inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap och motioner som väckts under den allmänna motionstiden 2015. Bland motionerna finns alternativa budgetförslag från Moderaterna, Sverigedemokraterna och Folkpartiet liberalerna.

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar anslagen inom utgiftsområdet i enlighet med den fördelning som regeringen föreslår. Anslagen uppgår till drygt 48,8 miljarder kronor för 2016. Utöver regeringens förslag föreslår utskottet att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2016 besluta om upplåtelse av sådan materiel som kan avvaras under begränsad tid till de länder till vilka JAS 39 C/D har upplåtits. Bland annat som en följd av detta föreslås en justering av ändamålet för anslaget 1:11 i förhållande till regeringens förslag. När det gäller ändamål och villkor för övriga anslag eller för regeringens förslag i övrigt gör utskottet ingen annan bedömning än den regeringen redovisat i budgetpropositionen.

Utskottet har följt upp regeringens resultatredovisning till riksdagen och lämnar vissa bedömningar av hur arbetet med att förbättra resultatredovisningen kan fortsätta i såväl kvalitativa som kvantitativa termer under inriktningsperioden.

Centerpartiet och Kristdemokraterna har i sina motioner föreslagit samma anslagsfördelning som regeringen. Dessa motioner tillstyrks i motsvarande mån. Övriga motionsförslag som behandlas i betänkandet avstyrks. Betänkandet innehåller 15 reservationer (M, SD, C, V, L, KD) och fem särskilda yttranden. Moderaterna, Sverigedemokraterna och Liberalerna har inte deltagit i anslagsbeslutet.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning	7
Budgetprocessen i riksdagen	7
Utskottets överväganden	9
Målen för utgiftsområde 6	9
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 6	14
Anslag inom utgiftsområde 6	21
Dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället	46
Framtida inriktning för utgiftsområdet	51
Ny myndighetsstruktur	52
Statsflyget	55
Reservationer	57
1. Målen för utgiftsområde 6, punkt 1 (SD)	57
2. Målen för utgiftsområde 6, punkt 1 (L)	57
3. Målen för utgiftsområde 6, punkt 1 (KD)	58
4. Resultatredovisning av Försvarsmaktens verksamhet, punkt 2 (KD)	59
5. Redovisning av materielinvesteringar och underlag för strategiska beslut, punkt 3 (M, C, L, KD)	60
6. Dimensionering av Försvarsmakten för stöd till samhället, punkt 5 (SD)	61
7. Dimensionering av Försvarsmakten för stöd till samhället, punkt 5 (V)	61
8. Utökad användning av Försvarsmaktens helikoptrar, punkt 6 (M, C, V, L, KD)	62
9. Utredning om Försvarsmaktens stöd till samhället, punkt 7 (M, C, L, KD)	63
10. Framtida inriktning för utgiftsområdet, punkt 8 (SD)	64
11. Civilförsvarsmyndighet, punkt 9 (SD)	64
12. Utredning om inrättande av en myndighet för psykologiskt försvar, punkt 10 (M, C, L, KD)	65
13. Styrelsen för psykologiskt försvar, punkt 11 (SD)	66
14. Myndighet för utlandsstyrkan, punkt 12 (SD)	66
15. Statsflyget, punkt 13 (SD)	67
Särskilda yttranden	68
1. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (M)	68
2. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (SD)	70
3. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (C)	71
4. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (L)	73
5. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (KD)	74
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	76
Propositionen	76
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	77
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionens anslagsförslag	81
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets anslagsförslag	83

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Målen för utgiftsområde 6

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2263 av Allan Widman m.fl. (FP),

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 15 och

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 19.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (L)

Reservation 3 (KD)

2. Resultatredovisning av Försvarsmaktens verksamhet

Riksdagen avslår motion

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3.

Reservation 4 (KD)

3. Redovisning av materielinvesteringar och underlag för strategiska beslut

Riksdagen avslår motion

2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 14 och 15.

Reservation 5 (M, C, L, KD)

4. Anslag inom utgiftsområde 6

a) Anslagen för 2016

Riksdagen anvisar för budgetåret 2016, med de anslagsvillkor som utskottet har angett, anslagen inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt utskottets förslag i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2015/16:1 utgiftsområde 6 punkt 11 och motionerna

2015/16:2250 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 och

2015/16:3184 av Daniel Bäckström m.fl. (C) samt

avslår motionerna

2015/16:2173 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1,

2015/16:3125 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 6,

2015/16:3165 av Allan Widman m.fl. (FP) och

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 23, 39, 43 och 86.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2016

1. för anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 900 000 000 kronor för perioden 2017–2027,

2. för anslaget 1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 23 000 000 000 kronor för perioden 2017–2024,

3. besluta om upplåtelse av sådan materiel som kan avvaras under begränsad tid till de länder till vilka JAS 39 C/D har upplåtits,

4. för anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 80 000 000 kronor för perioden 2017–2019,

5. för anslaget 2:4 Krisberedskap besluta om avtal och beställningar av tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder samt åtgärder för att hantera allvarliga extraordinära händelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 712 000 000 kronor för perioden 2017–2019,

6. för anslaget 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 60 000 000 kronor för perioden 2017–2021.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2015/16:1 utgiftsområde 6 punkterna 3, 4, 6–8 och 10.

c) Krediter i Riksgäldskontoret

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2016

1. utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden,

2. besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 19 000 000 000 kronor för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital,

3. besluta att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 300 000 000 kronor för beredskapsinvesteringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2015/16:1 utgiftsområde 6 punkterna 1, 5 och 9 samt avslår motion 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 85.

d) Godkännande av investeringsplaner

Riksdagen godkänner investeringsplanerna för

1. Försvarsmakten för perioden 2016–2019. Regeringen bemyndigas även att i övrigt få fatta nödvändiga beslut beroende på oförutsedda förändrade förutsättningar,

2. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap för perioden 2016–2019.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2015/16:1 utgiftsområde 6 punkt 2 och avslår motionerna

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 7 och 8 samt 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 69 och 70.

5. Dimensionering av Försvarsmakten för stöd till samhället

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:28 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 4 och

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 66.

Reservation 6 (SD)

Reservation 7 (V)

6. Utökad användning av Försvarsmaktens helikoptrar

Riksdagen avslår motion

2015/16:2171 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD) yrkande 2.

Reservation 8 (M, C, V, L, KD)

7. Utredning om Försvarsmaktens stöd till samhället

Riksdagen avslår motion

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 14.

Reservation 9 (M, C, L, KD)

8. Framtida inriktning för utgiftsområdet

Riksdagen avslår motion

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 36.

Reservation 10 (SD)

9. Civilförsvarsmyndighet

Riksdagen avslår motion

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 20–22.

Reservation 11 (SD)

10. Utredning om inrättande av en myndighet för psykologiskt försvar

Riksdagen avslår motion

2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 12 (M, C, L, KD)

11. Styrelsen för psykologiskt försvar

Riksdagen avslår motion

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 8.

*Reservation 13 (SD)***12. Myndighet för utlandsstyrkan**

Riksdagen avslår motion

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 77.

*Reservation 14 (SD)***13. Statsflyget**

Riksdagen avslår motion

2015/16:1561 av Roger Richtoff och Mikael Jansson (båda SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 15 (SD)

Stockholm den 1 december 2015

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (L)*, Hans Wallmark (M)*, Peter Jeppsson (S), Lena Asplund (M)*, Alexandra Völker (S), Jan R Andersson (M)*, Kent Härstedt (S), Daniel Bäckström (C), Jakop Dalunde (MP), Lotta Olsson (M)*, Paula Holmqvist (S), Roger Richtoff (SD)*, Stig Henriksson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mattias Ottosson (S), Kalle Olsson (S) och Jeff Ahl (SD)*.

* Avstår från ställningstagande under punkt 4, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar försvarsutskottet regeringens förslag i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1) inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap och motioner som väckts under den allmänna motionstiden 2015.

I bilaga 2 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2016 och de avvikelser från dessa som Moderaterna, Sverigedemokraterna och Folkpartiet Liberalerna föreslår i sina anslagsmotioner. Riksdagen har på förslag av finansutskottet (bet. 2015/16:FiU1) fattat beslut om utgiftsramar för de olika utgiftsområdena i statsbudgeten inklusive utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap. Försvarsutskottet lämnar i detta betänkande förslag för de olika anslagen inom utgiftsområdet (bilaga 3).

Ett enigt utskott konstaterade på sammanträdet den 19 november att Sverige bör stå fast vid de exportåtaganden som finns i relation till länder till vilka JAS 39 C/D har upplåtits. Med hänvisning till detta ansåg utskottet att det bör föreslå att riksdagen fattar beslut om ett bemyndigande för regeringen att under 2016 besluta om upplåtelse av sådan materiel som kan avvaras under begränsad tid till de länder till vilka JAS 39 C/D har upplåtits. Utskottet har begärt behövliga upplysningar från Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) i frågan.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i första steget i budgetprocessen fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Riksdagen har med bifall till regeringens förslag bestämt utgiftsramen för 2016 för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap till 48 827 432 000 kronor (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:FiU1, rskr. 2015/16:51). I detta ärende ska försvarsutskottet föreslå för riksdagen hur anslagen inom utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag för utgiftsområdet ska göras genom ett beslut (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar.

Utskottets överväganden

Målen för utgiftsområde 6

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden när det gäller målen för utgiftsområde 6.

Jämför reservationerna 1 (SD), 2 (L) och 3 (KD).

Bakgrund och tidigare behandling

I betänkandet 2014/15:FöU11 behandlade utskottet regeringens proposition Sveriges försvar 2016–2020 (2014/15:109). Med bifall till propositionen godkände riksdagen regeringens förslag om mål för det militära respektive det civila försvaret och ett förslag om den huvudsakliga inriktningen för krigsförband i Försvarsmaktsorganisation 2016. Dessutom godkände riksdagen att de krav på operativ förmåga som riksdagen tidigare hade beslutat skulle upphöra att gälla (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251).

Riksdagen har beslutat att målet för det militära försvaret fr.o.m. 2016 ska vara att enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet genom att

- hävda Sveriges suveränitet, värna suveräna rättigheter och nationella intressen
- förebygga och hantera konflikter och krig
- skydda Sveriges handlingsfrihet vid politisk, militär eller annan påtryckning och om det krävs försvara Sverige mot incidenter och väpnat angrepp
- skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civila myndigheter.

Samtidigt beslutade riksdagen att målet för det civila försvaret fr.o.m. 2016 ska vara att

- värna civilbefolkningen
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

Utskottet välkomnade regeringens förslag till förtydligande av målet så att det framgår att det militära försvaret även ska bidra till att skydda den svenska handlingsfriheten i händelse av politiska, militära eller andra påtryckningar. Utskottet framhöll även att det är viktigt att förbättra kommande resultatredovisningar i förhållande till de mål riksdagen beslutar.

Grunden för beslutet att försvara Sverige och att främja vår säkerhet såväl enskilt som tillsammans med andra är den s.k. solidaritetsförklaringen. I beslutet om försvarets inriktning (bet. 2008/09:FöU10) ställde sig utskottet bakom regeringens solidaritetsförklaring som omfattar EU-medlemmar samt Norge och Island. Utskottet framhöll att Sverige är alliansfritt, att hot mot freden och vår säkerhet bäst avvärs i gemenskap och samverkan med andra länder och att Sverige därför ska kunna såväl ge som ta emot stöd. När regeringen i förslaget till försvarspolitisk inriktning redogjorde för det militära försvarets utformning (prop. 2014/15:109 s. 65) underströks att förutsättningarna för att ge och ta emot militärt stöd från andra länder behöver förbättras så att Försvarsmakten kan utveckla sin förmåga att genomföra operationer i Sverige, i närområdet och utanför närområdet. Regeringen framhöll vidare att gemensamt uppträdande också kräver att svenska förband och tillhörande infrastruktur har tillräcklig interoperabilitet. Om stödet innebär utländsk militär verksamhet inom en värdnationens territorium krävs det dessutom administrativa och praktiska förberedelser och avtalsregleringar. Regeringen bedömde att åtgärder behövde vidtas för att berörda myndigheter ska kunna skapa tillräckliga förutsättningar för att Sverige både ska kunna ge och ta emot militärt stöd. I det sammanhanget framhölls att arbetet med värdlandsstödsavtalet med Nato var av stor vikt.

I budgetpropositionen för 2016 konstaterar regeringen att Sverige i september 2014 undertecknade ett samförståndsavtal med Nato om värdlandsstöd (Host Nation Support, HNS). Avtalet syftar till att säkerställa att värdlandet kan lämna effektivt stöd för militär verksamhet på sitt territorium i samband med övningar, krishanteringsinsatser eller andra insatser. Ett avtal om värdlandsstöd skapar enligt regeringens bedömning bl.a. förutsättningar för att öka förmågan att ge och ta emot militärt stöd. Avtalet förutsätter vissa lagändringar, och regeringen meddelar att en lagstiftningsprocess är påbörjad och att avtalet därför kommer att underställas riksdagen innan det kan träda i kraft.

När det gäller insatsorganisationens utformning godkände riksdagen inriktningen för insatsorganisationens utformning 2014 med bifall till regeringens förslag i propositionen Ett användbart försvar (bet. 2008/09:FöU10, rskr. 2008/09:292, prop. 2008/09:140). Regeringens förslag avsåg då insatsorganisationens utveckling fram till 2014. När riksdagen anvisade anslagen för 2015 inom utgiftsområde 6 fattades också beslut om att insatsorganisationen även under 2015 i huvudsak skulle bestå av de förband som angavs i bilaga 4 i utskottets budgetbetänkande (bet. 2014/15:FöU1, rskr. 2014/15:63). Beslutet grundade sig på regeringens förslag i budgetpropositionen för 2015 där regeringen bedömde att inriktningen i huvudsak var relevant även i fortsättningen och därefter föreslog att den skulle fortsätta att gälla under 2015 i avvaktan på ett nytt försvarspolitiskt inriktningsbeslut. Därefter behandlade utskottet en ny försvarspolitisk inriktning för Sveriges försvar, och riksdagen godkände inriktningen för

krigsförband i Försvarsmaktsorganisation 2016 (bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251).

I regeringsformen anges att riksdagen kan besluta om riktlinjer för statens verksamhet även för tid efter den följande budgetperioden (9 kap. 6 § RF). Med utgångspunkt i målen för det militära försvaret och den inriktning för Försvarsmaktens organisation som riksdagen beslutat om fattade regeringen beslut den 25 juni 2015 om en inriktning för Försvarsmaktens verksamhet för perioden 2016–2020 (Fö2015/00953/MFI). Där anges att krigsförbandens krigsduglighet är det centrala verktyget för uppföljning och utvärdering av verksamheten. Regeringen anger vidare att beslutet främst tillsammans med förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten, de årliga regleringsbrev och anvisningarna för försvarsplanering utgör regeringens inriktning av Försvarsmaktens verksamhet. Bestämmelser om beställningsbemyndiganden finns i 6 kap. 1 och 2 §§ budgetlagen (2011:203). Budgetlagens bestämmelser om beställningsbemyndiganden syftar till att säkerställa att regeringen och dess myndigheter uppfyller regeringsformens krav på riksdagens medgivande innan regeringen ger staten ansvar för ekonomiska åtaganden som kräver framtida anslag. Genom att lämna ett s.k. beställningsbemyndigande åtar sig riksdagen att anvisa medel för de betalningar som måste göras då åtagandena infrias i framtiden.

Motionerna

I motion 2015/16:2263 av Allan Widman m.fl. (L) framhålls att en av riksdagens främsta uppgifter är att granska regeringen och dess myndigheter. Regeringen ska enligt budgetlagen redovisa de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat. Motionärerna anser därför att det måste vara riksdagen som beslutar om kraven på den operativa förmågan och även framgent fastställer Försvarsmaktens insatsorganisation. I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1) saknas förslag om att riksdagen ska fastställa Försvarsmaktens insatsorganisation, men ett sådant förslag fanns i föregående års budgetproposition (prop. 2014/15:1). Motionärerna menar att inriktningspropositionens förslag om att riksdagen skulle godkänna inriktningen för krigsförband i Försvarsmaktsorganisation 2016 är mindre bindande för regeringen. Bortsett från själva ramanvisningen och godkännande av Försvarsmaktens respektive MSB:s investeringsbudgetar återstår endast för riksdagen att ge en lång rad av bemyndiganden till regeringen. Motionärerna yrkar därför på ett tillkännagivande till regeringen om det som anförs i motionen om att riksdagen ska fastställa Försvarsmaktens operativa mål och dess insatsorganisation.

I motion 2015/16:2824 beskriver Mikael Oscarsson m.fl. (KD) att stora delar av landet saknar och kommer att sakna militär närvaro. Chefers och stabers förmåga att leda förband och annan verksamhet är enligt motionärerna kraftigt urholkad. Detta måste enligt motionärerna tas i beaktande vid

bedömningen av den operativa förmågan. Förbandens verkliga förmåga kan vara avsevärt mindre än vad som framgår av deras organisationsstruktur och utrustning. Motionärerna understryker dessutom att inriktningen i solidaritetsförklaringen anger att Sverige ska kunna ge och ta emot militär hjälp. Ska det vara realistiska alternativ förutsätter det omfattande förberedelser. Förmågan att ge hjälp grundar sig bl.a. i hur de svenska förbanden är utformade, deras tillgänglighet och deras förmåga att samverka med utländska enheter. Förmågan att ta emot hjälp bygger på att det finns en organisation och infrastruktur som kan hantera detta. I Insatsorganisation 2014 saknas båda, i det fall det skulle röra sig om större utländska enheter som ska baseras och genomföra verksamhet i Sverige. Därför är det av yttersta vikt att förmågan ses över i syfte att möjliggöra en organisation som kan ta emot hjälp. Motionärerna yrkar därför på ett tillkännagivande till regeringen om det som anförs i motionen om operativ förmåga (yrkande 15).

I motion 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) framhålls att Sverige med alla till buds stående medel ska slå vakt om sin nationella integritet och sitt demokratiska samhällssystem. Försvarsmaktens viktigaste del i detta är att kunna möta och hejda alla former av intrång från främmande stridskrafter.

I motionen föreslås att Försvarsmaktens uppgifter ska vara att

- avvisa främmande stridskrafter som kränker svenskt territorium
- avgöra mot främmande stridskrafter som tränger in på svenskt territorium, varvid försvarsmakten ska kunna möta militära intrång i hela landet, hejda dito i flera riktningar och avgöra i två riktningar samtidigt
- skydda den svenska ekonomiska zonen, den samhällsviktiga infrastrukturen samt sjö- och luftfart inom svenskt territorium. Kontrollera rörelser i luften eller till sjöss inom svenskt territorium
- vidmakthålla aktuell försvarsplanering för skydd av alla strategiska resurser
- optimera en försvarsallians mellan Sverige och Finland om den kommer till stånd
- frigöra resurser och skapa bra övningar genom försvarssamarbete i fred med alla nordiska länder
- stödja andra myndigheter i fred och kris
- stödja svensk utrikespolitik vid gemensamma EU- eller FN-missioner i andra länder.

Motionärerna yrkar därför på ett tillkännagivande till regeringen om det som anförs i motionen om direktiv till Försvarsmakten (yrkande 19).

Utskottets ställningstagande

Utskottet behandlade frågor om mål för verksamheten inom utgiftsområde 6 under våren, och riksdagen fattade beslut om att godkänna regeringens förslag om mål för det militära respektive det civila försvaret och att godkänna ett förslag om inriktningen för krigsförband i Försvarsmaktsorganisation 2016. Dessutom godkände riksdagen regeringens förslag om att de krav på operativ förmåga som riksdagen tidigare beslutat ska upphöra att gälla vid utgången av 2015. Dessförinnan har utskottet ställt sig bakom regeringens solidaritetsförklaring, och utskottet är fortfarande av uppfattningen att Sverige är alliansfritt, att hot mot freden och vår säkerhet bäst avvärjs i gemenskap och samverkan med andra länder och att Sverige därför ska kunna såväl ge som ta emot stöd. Utskottet kan dessutom konstatera att regeringen har redovisat att åtgärder behöver vidtas för att berörda myndigheter ska kunna skapa tillräckliga förutsättningar för att Sverige både ska kunna ge och ta emot militärt stöd i enlighet med fattade beslut. Utskottet delar den bedömningen och välkomnar regeringens arbete med att skapa reella förutsättningar för att Sverige både ska kunna ge och ta emot stöd.

Utskottet ser i nuläget inte några skäl att föregripa ett kommande inriktningsbeslut för perioden efter 2020 genom att besluta om andra eller ytterligare mål utöver de som beslutats av riksdagen i det försvarspolitiska inriktningsbeslutet i år. Såväl mål som inriktning för krigsförbanden i Försvarsmaktsorganisation 2016 gäller tills vidare eller till dess att riksdagen beslutar att de ska upphöra och eventuellt ersättas med andra riktlinjer. Utskottet vill i sammanhanget även understryka att de riktlinjebeslut som riksdagen kan fatta för statens verksamhet för tiden efter en enskild budgetperiod inte är mindre bindande om de fattas inom ramen för ett inriktningsbeslut än i en budgetproposition.

Utöver riksdagens möjlighet att fatta riktlinjebeslut anger regeringsformen även att det är riksdagen som fattar beslut om anslag för bestämda ändamål. Utskottet vill därför avslutningsvis betona beställningsbemyndigandenas betydelse för hur stora de framtida anslagsnivåerna blir och hur stora ekonomiska åtaganden riksdagen medger. Utskottet har vid upprepade tillfällen framhållit att styrningen av Försvarsmaktens materielinvesteringar bör utformas på ett sådant sätt att riksdagen ges möjligheter att fatta investeringsbeslut på strategisk nivå. Utskottet fortsätter att lägga stor vikt vid dessa frågor.

Mot bakgrund av det som utskottet anfört ovan och med en påminnelse om betydelsen av riksdagens finansmakt i enlighet med regeringsformen anser utskottet att motionerna 2015/16:2263 av Allan Widman m.fl. (FP), 2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 15 och 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 19 bör avslås.

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 6

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om resultatredovisningen för utgiftsområde 6.

Jämför reservationerna 4 (C, KD) och 5 (M, C, L)

Bakgrund och tidigare behandling

I budgetbetänkandet för 2015 (2014/15:FöU1) behandlade utskottet frågor som rör utvecklad styrning, uppföljning och resultatredovisning med utgångspunkt i de mål som riksdagen tidigare fattat beslut om för olika delar av den verksamhet som hade bedrivits inom utgiftsområde 6. Av betänkandet framgår att utskottet lägger stor vikt vid att regeringen utvecklar sin styrning, uppföljning och resultatredovisning. Utskottet ansåg att regeringens arbete med att förbättra resultatredovisningen behövde intensifieras ytterligare med anledning av den försvarspolitiska inriktningspropositionen. Utskottet menade att detta skulle göra det möjligt att följa kopplingen mellan mål, genomförda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för flera år framöver.

Det militära försvaret

Till och med utgången av 2015 gäller riksdagens beslutade mål för det militära försvaret om att enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet. Detta ska ske genom att

- hävda Sveriges suveränitet, värna suveräna rättigheter och nationella intressen
- förebygga och hantera konflikter och krig
- skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civila myndigheter.

Riksdagen har beslutat att Försvarsmakten t.o.m. 2015 ska ha en operativ förmåga som möjliggör att Försvarsmakten kan genomföra omvärldsbevakning, insatser och utveckling av insatsorganisationen. Denna operativa förmåga ska uppnås enskilt och tillsammans med andra (prop. 2008/09:140, bet. 2008/09:FöU10, rskr. 2008/09:292). Regeringen anger i budgetpropositionen att resultatredovisningen görs mot de mål och krav som riksdagen har beslutat ska gälla t.o.m. 2015.

De indikatorer och bedömningsgrunder som används för att redovisa resultaten inom det militära försvaret är följande:

- Försvarsmaktens operativa förmåga
- Deltagandet i internationella operationer
- Krigsförbandens förmåga

- Andelen befattningar som har beredskap högst tre månader
- Antalet rekryterade gruppbefäl, soldater och sjömän i förhållande till Försvarmaktens målbild och planering
- Materieluppfyllnadsgrad
- Under året aktiverat på balansräkningen i förhållande till avskrivningar (återinvesteringskvot)
- Materieförsörjningskostnader i förhållande till Försvarets materielverks fakturerade intäkter från kunder.

Försvarmaktens förmåga att utföra sina uppgifter redovisas i avsnittet Försvarmaktens operativa förmåga. Bedömningarna utgår från den värdering som görs på såväl krigsförbandsnivå som operativ nivå, vilken myndigheten redovisar för regeringen. Sådana värderingar är alltid behäftade med osäkerheter. Regeringen bedömer dock att tillförlitligheten har ökat i takt med att krigsplacering av materiel och personal har fortsatt samt att Försvarmaktens metoder har utvecklats.

Som grund för bedömningen av krigsförbandens förmåga beskrivs respektive stridskrafts utveckling i avsnitten om lednings- och underrättelseförband, logistikförband, arméstridskrafterna, marinstridskrafterna respektive flygstridskrafterna.

Centralt i det försvarspolitiska inriktningsbeslutet 2009 var att öka krigsförbandens användbarhet och tillgänglighet. Vid beslut om höjd beredskap bör beredskapstiden inte för något förband överstiga en vecka. Ökad tillgänglighet speglades även av att andelen befattningar i krigsförbanden som har beredskap på högst tre månader skulle öka.

Tillgång till nödvändig materiel är en förutsättning för utvecklingen av krigsförbandens operativa förmåga. För värderingen av huruvida krigsorganisationen förfogar över den materiel som krävs för att utföra ålagda uppgifter redovisas materieluppfyllnadsgraden som en bedömningsgrund. Bedömningen utgår från Försvarmaktens värdering av krigsförbanden. Därutöver redovisas två resultatindikatorer: dels återinvesteringskvoten som visar på i vilken utsträckning det balansgilla värdet av Försvarmaktens materiel upprätthålls över tiden, dels materieförsörjningskostnaderna som är ett mått på effektiviteten i anskaffningsprocessen.

När det gäller granskning av Försvarmaktens verksamhet har Riksrevisionen gjort en serie granskningar av försvarets förmåga. I bakgrunden till dessa framhölls att Försvarmakten under ca 15 års tid har genomgått en stor omställning, varför det funnits ett värde i att närmare undersöka denna. Regeringen har redovisat sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser med anledning av granskningarna, och utskottet har därefter behandlat dessa skrivelser. Riksrevisionen har bl.a. belyst tydliga brister i bemanningen av både flygvapnets och marinens stående insatsförband och att riksdagen inte får tillräcklig information. Riksdagen tillkännagav för regeringen som sin mening vad utskottet anförde om att regeringen måste garantera tillfredsställande information och insyn i frågor om bemanning och

tillgänglighet av de stående insatsförbanden (bet. 2012/13:FöU9, rskr. 2012/13:246). Utskottet konstaterade vidare i betänkande 2014/15:FöU3 att regeringen aviserat förbättringar som skulle öka utskottets möjligheter att följa kopplingen mellan mål, genomförda insatser och uppnådda resultat över flera år framöver inom ramen för inriktningspropositionen 2015. Utskottet ville inte föregripa det pågående förbättringsarbetet men underströk samtidigt vikten av tydligare krav och målsättningar för det militära försvaret. Senast i budgetbetänkandet för 2015 (2014/15:FöU1) välkomnade utskottet de förbättringar som hade gjorts i resultatredovisningen till riksdagen men förväntade sig samtidigt ytterligare förbättringar för att underlätta utskottets möjligheter att bedöma regeringens genomförande av riksdagens beslut om försvaret och iståndsättandet av insatsorganisationen. Utskottet kunde särskilt konstatera att regeringen i och med budgetpropositionen för 2015 tog ytterligare steg mot den öppenhet och transparens inom materielredovisningen som utskottet tidigare betonat vikten av (bet. 2013/14:FöU9). Utskottet delade regeringens bedömning att de förslag som lämnades av utredningen Investeringsplanering för försvarsmateriel (SOU 2014:15) utgör en viktig del i det fortsatta förbättringsarbetet. Även indikatorer för materieförsörjningskostnader, materieluppfyllnadsgrad och en återinvesteringskvot är viktiga delar av detta arbete. I budgetpropositionen beskrivs ytterligare förslag som bereds i fråga om den ekonomiska styrningen, bl.a. möjligheten att föra upp FMV:s myndighetskostnader på ett särskilt anslag på statens budget. Utskottet välkomnar regeringens fortsatta åtaganden och den pågående planeringen för en förändrad process för investeringar i försvarsmateriel.

Då varje utskott enligt regeringsformen ska följa upp och utvärdera resultaten inom utskottets ämnesområden beslutade utskottet den 14 november 2014 att det senaste försvarspolitiska beslutet skulle följas upp, och i mars 2015 presenterade den före detta kanslichefen Ingemar Wahlberg rapporten *Blev det som vi hade tänkt oss?* (2014/15:RFR4). Utredaren analyserade om Försvarsmaktens insatsorganisation hade utvecklats i enlighet med riksdagens beslut 2009 när det gällde bemanningsläget som helhet. Bland de avgränsningar som utredaren gjorde i sin redovisning fanns kvalitativa frågor som förbandens utbildningsnivå, krigsduglighet och insatsberedskap. Utredaren konstaterade att rapporten med största sannolikhet hade blivit hemlig och delvis kvalificerat hemlig om frågor om de olika krigsförbandens operativa förmåga hade ingått i uppdraget.

Samhällets krisberedskap

Regeringen redovisar resultaten för verksamheten under 2015 i förhållande till de mål för krisberedskapen som regeringen beslutat (prop. 2013/14:144) och därefter förtydligat i budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1). Regeringen delar in dem i ett förebyggande perspektiv och ett hanterande perspektiv. Arbetet med att inrikta krisberedskapen bedöms därmed bli mer

konkret samtidigt som arbetet med att följa upp och utvärdera krisberedskapen underlättas. Med dessa utgångspunkter är målen för krisberedskapen att

- minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet
- värna människors liv och hälsa samt grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter genom att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hindra eller begränsa skador på egendom och miljö då olyckor och krisituationer inträffar.

Arbetet med krisberedskapen bör bidra till att minska lidande och skadeverkningar av allvarliga olyckor och katastrofer i andra länder. Krisberedskapsarbetet utgör också en grundläggande förutsättning för arbetet med det civila försvaret.

Civilt försvar beskrivs vidare som den verksamhet som statliga myndigheter, kommuner och landsting samt enskilda, företag, föreningar m.fl. bedriver i fredstid i form av beredskapsplanering och all den civila verksamhet som behövs under krigsförhållanden för att uppfylla målet för det civila försvaret.

Målet för arbetet med skydd mot olyckor är, enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett – med hänsyn till de lokala förhållandena – tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.

De bedömningsgrunder som regeringen använder för att redovisa resultaten av aktiviteter och prestationer inom samhällets krisberedskap är följande:

- förmåga att motstå störningar – förebygga olyckor och kriser
- förmåga att hantera nödlägen – räddningstjänst, krishantering och civilt försvar
- förmåga att skydda hav och kust
- förmåga att följa upp, utvärdera och lära.

De resultatindikatorer som används är följande:

- antal döda i bränder
- antal oljeutsläpp – såväl anmälda, som konstaterade utsläpp – till sjöss.

Regeringen anger att resultatindikatorerna ger viss relevant information om området men att resultaten påverkas till större delen av andra faktorer såsom demografiska förändringar, ändringar i befolkningens levnadsvanor och hälsoutveckling.

I vilken utsträckning resultatindikatorer och övriga bedömningsgrunder är relevanta i uppföljningen sammanhänger bl.a. med möjligheterna att se förändringar över tid med hjälp av årliga mätbara resultat. Förutsättningarna för att följa upp arbetet med krisberedskap och civilt försvar som avser s.k. sällanhändelser med stora samhällskonsekvenser och förutsättningarna att följa upp arbetet med att förebygga och hantera olyckor som dagligen drabbar enskilda individer ser olika ut. För krisberedskap och civilt försvar är det därför bäst att beskriva resultaten genom övriga bedömningsgrunder. I den

mån som det går att använda resultatindikatorer bör det göras på området skydd mot olyckor, anser regeringen.

Motionerna

I motion 2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) understryker motionärerna att tillgång till modern materiel är en avgörande faktor i moderna konflikter. Vapensystemens relevans är en färskvara, och Sverige står inför ett antal kostnadsdrivande materielanskaffningar, särskilt efter 2020. För att långsiktigt hantera de stora utmaningar som materielförsörjningen innebär ingår en utredning i försvarsuppgörelsen som ska se över dessa. Utredningen ska bl.a. utarbeta förslag till hur materielförsörjningen kan prioriteras och effektiviseras och därmed hur den operativa förmågan ska kunna säkras och utvecklas efter 2020. Betydande öknings av försvarsutgifterna är därför att vänta. Flera utvärderingar av materielförsörjningsprocessen har pekat på riksdagens och regeringens behov av att fokusera på den strategiska utblicken, snarare än att ta ställning till detaljfrågor. För att kunna ge Försvarsmakten tillgång till relevant materiel som ger operativ effekt här och nu utvecklade alliansregeringen en ny prioritering, som en del av försvarsreformen. Materiel ska vidmakthållas i den mån det är relevant, och nyanskaffning ska i första hand ske genom inköp av färdigutvecklad materiel och i sista hand genom egenutveckling i Sverige. Prioriteringen är framtagen för att undvika de långa ledtider som egenutveckling av materiel medför. Dessvärre har en del utvecklingsprojekt, exempelvis Helikopter 14, drabbats av allvarliga och utmanande långa leveranssvårigheter. Motionärerna ser därför ett behov av att se över upphandlingskompetensen hos försvarsmyndigheterna och yrkar att riksdagen ställer sig bakom det som anförs om detta i motionen (yrkande 14). Motionärerna yrkar även på ett tillkännagivande till regeringen om det som anförs om att förbättra styrningen av materielinvesteringarna genom att öka riksdagens och regeringens möjlighet att fatta strategiska långsiktiga beslut (yrkande 15).

I motion 2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) anförs att allt färre kommer i kontakt med Försvarsmakten sedan den allmänna värnplikten lades vilande 2010. Detta leder till att medborgarnas möjlighet att få insyn i myndighetens verksamhet minskat drastiskt. I motionen beskrivs detta som ett påtagligt demokratiproblem. Å ena sidan anförs att Sveriges medborgare har mycket begränsade möjligheter att bilda sig en uppfattning om Försvarsmakten, dess verksamhet och huruvida anvisade medel används på bästa sätt. Å andra sidan anförs att främmande länder kan bilda sig en tämligen klar uppfattning om Försvarsmaktens förmåga. Motionärerna menar därför att det årligen bör genomföras en oberoende analys av Försvarsmaktens verksamhet och förmåga och att den bör redovisas offentligt i ett sammanhang. För varje krigsförband bör man redovisa faktorer som bemanning, materieluppfyllnad, genomförd utbildning, kostnader och bedömd förmåga relaterat till förbandsmålsättningarna. I vissa, mycket få fall, t.ex. några

specialförband avsedda för terroristbekämpning eller motsvarande uppgifter, kan det enligt motionärerna finnas skäl att överväga i vilken mån uppgifterna ska vara öppna. För att det inte ska råda någon tvekan om att redovisningarna är opartiska och objektiva bör analysen utföras av t.ex. Riksrevisionen. I motionen yrkas på ett tillkännagivande till regeringen om det som anförs i motionen om att en revision av Försvarsmakten bör göras vartannat år (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare framhållit att regeringens förmågebedömningar bör förbättras i redovisningen till riksdagen. Utskottet framhöll då bl.a. att förmågebedömningarna inte bör göras i förhållande till det gångna årets uppgifter och omvärldsbedömningar (bet. 2014/15:FöU3). Utskottet välkomnar därför att regeringen nu resultatredovisar i förhållande till kraven på verksamheten och de beslutade målen. Utskottet underströk då även att kraven och målen bör tydliggöras och att regeringens resultatredovisning med stöd av bedömningsgrunder och resultatindikatorer är ett viktigt steg i detta förbättringsarbete. Där förväntar sig utskottet även att regeringen tydligt redogör för hur man utvecklar resultatredovisningen i såväl kvalitativa som kvantitativa termer. Att kunna resultatredovisa med längre tidsserier för resultatindikatorer är en relevant del av arbetet med att följa upp genomförandet av det försvarspolitiska inriktningsbeslutet. Samtidigt bör inte möjligheterna att följa resultatutvecklingen över tid förhindra att man fortsätter att förbättra resultatindikatorerna så att de i högre grad återspeglar faktiska resultat och inte omvärldsförändringar, vilket utskottet framhöll i budgetbetänkandet för 2014. Utskottet menar att regeringen särskilt måste beakta detta när det gäller en fortsatt utveckling av resultatindikatorerna för samhällets krisberedskap. Då utskottet lägger stor vikt vid att kunna följa arbetet med att utveckla Sveriges förmåga till såväl civilt som psykologiskt försvar och det civila försvaret till stor del bygger på den civila krisberedskapen behöver resultatredovisningen inom området förbättras ytterligare.

Utskottet kan samtidigt konstatera att det är positivt att regeringen redovisar resultaten inom det militära försvaret med utgångspunkt från Försvarsmaktens och krigsförbandens operativa förmåga och materieluppfyllnadsgrad respektive andelen befattningar som har beredskap om högst tre månader. I budgetpropositionen bedömer regeringen allvaret i de begränsningar Försvarsmakten redovisat mot bakgrund av det försämrade säkerhetspolitiska läget, och utskottet kan konstatera att det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Det är därför viktigt att förbättringsarbetet fortsätter för att regeringen på ett ändamålsenligt sätt ska kunna redovisa för riksdagen hur detta uppnås. Utskottet kan konstatera att den roll regeringsformen ger utskotten att följa

upp och utvärdera resultaten inom sitt eget utgiftsområde tidigare har utmynnat i en utvärdering av det senaste försvarspolitiska beslutet med utgångspunkt i bemanningsläget och dessförinnan i en utvärdering av 2004 års försvarspolitiska beslut (2007/08:RFR6). Därutöver har Riksrevisionen med sitt grundlagsskyddade oberoende ett starkt mandat att genomföra granskningar och har vid upprepade tillfällen genomfört värdefulla sådana inom utskottets ansvarsområde. Dessa har behandlats i riksdagen precis som de årligt återkommande resultatredovisningar som regeringen lämnar i sina budgetpropositioner. Utskottet kan konstatera att det viktiga arbetet med uppföljning av resultat sker kontinuerligt på många olika sätt och att regeringen dessutom verkar för förbättringar av resultatredovisningarna till riksdagen. Utskottet utgår från att det arbetet fortsätter och att regeringens resultatredovisning av krigsförbandens operativa förmåga kommer att redovisas på ett än bättre sätt givet de begränsningar som även utskottets egen utredare av bemanningsläget pekat på. Därmed anser utskottet att det inte krävs några ytterligare åtgärder i nuläget och att det inte finns skäl för riksdagen att bifalla yrkande 3 i motion 2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD).

När det gäller materieförsörjningen menar utskottet, i likhet med vad som anförs i motion 2015/16:2172, att styrningen av materielinvesteringarna behöver förbättras och att upphandlingskompetensen behöver ses över. Utskottet förutsätter dock att regeringen gör detta inom ramen för den pågående planeringen för en förändrad process för investeringar i försvarsmateriel. Utskottet kan konstatera att regeringen redan i och med budgetpropositionen för 2015 tog viktiga steg mot öppenhet och transparens inom materielredovisningen. Utskottet delar alltså regeringens bedömning att de förslag som lämnades av utredningen Investeringsplanering för försvarsmateriel (SOU 2014:15) utgör en viktig del i det fortsatta förbättringsarbetet. Regeringen har tidigare beskrivit de förslag som bereds i fråga om den ekonomiska styrningen av materielinvesteringar, bl.a. möjligheten att föra upp FMV:s myndighetskostnader på ett särskilt anslag på statens budget. Utskottet välkomnar de åtgärder regeringen har aviserat för 2016 som bl.a. syftar till att stärka den finansiella styrningen. Utskottet delar samtidigt den bedömning regeringen gör av betydelsen av att följa upp pågående materielprojekt mot bakgrund av de avvikelser som noterats i investeringsplaneringen. Regeringen konstaterar i budgetpropositionen dels att flera tidigare beslutade materielinvesteringar inte har genererat något ekonomiskt utfall, dels att Försvarets materielverk i vissa upphandlingar har mottagit industrioferter som överskrider den ekonomiska ram som regeringen beslutat. Utskottet ser precis som regeringen allvarligt på detta och välkomnar att regeringen har för avsikt att följa utvecklingen noggrant när det gäller eventuella operativa konsekvenser. Utskottet välkomnar regeringens fortsatta åtaganden inom området och utgår från att riksdagen får nödvändig information om såväl operativa som ekonomiska konsekvenser av avvikelserna i investeringsplaneringen. Utskottet kan dessutom konstatera att

regeringen har uppdragit åt Försvarsmakten att upprätta ett förslag till investeringsplan för åren 2017–2028. Utskottet bedömer att detta kommer att underlätta riksdagens möjligheter till långsiktig strategisk styrning och struktur i planeringen för försvarsmateriel redan i och med nästa års budget. Därmed finner utskottet att motionärernas intressen är tillgodosedda och att det inte finns skäl för riksdagen att bifalla motionsyrkandena 14 och 15 i motion 2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M).

Anslag inom utgiftsområde 6

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen inom utgiftsområdet i enlighet med den fördelning som regeringen föreslår för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap och med de anslagsvillkor som utskottet angett. Utskottet föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2016 besluta om upplåtelse av sådan materiel som kan avvaras under begränsad tid till de länder till vilka JAS 39 C/D har upplåtits. Utskottet anser att anslagsvillkoret 1:11 i den här delen bör justeras till att ha samma omfattning som regeringens rätt att överlåta materiel enligt budgetlagen samt rätten att upplåta materiel enligt det särskilda bemyndigande som utskottet föreslagit. När det gäller ändamål och villkor för övriga anslag eller för regeringens förslag i övrigt gör utskottet ingen annan bedömning än den regeringen redovisat i budgetpropositionen, varför utskottet föreslår att dessa bifalles.

Riksdagen beslutar de bemyndiganden som regeringen har föreslagit och godkänner investeringsplanerna och krediterna i Riksgäldskontoret i enlighet med regeringens förslag.

Centerpartiet och Kristdemokraterna har i sina motioner föreslagit samma anslagsfördelning som regeringen. Dessa motioner bifalls därför delvis. De övriga motionsvis framställda förslagen till anslagsfördelning och samtliga motioner inom området avslås.

Moderaterna, Sverigedemokraterna och Liberalerna har inte deltagit i anslagsbeslutet.

Jämför särskilda yttrandena 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (L) och 5 (KD).

Bakgrund och tidigare behandling

I den försvarspolitiska inriktningspropositionen redovisade regeringen vilka förstärkningar den försvarspolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och

Kristdemokraterna möjliggör jämfört med förslagen i Försvarmaktens underlag till försvarspolitisk inriktningsproposition (prop. 2014/15:109 s. 7 f.). Inom ramen för regeringens förslag till beställningsbemyndigande redovisas större anskaffningar som Försvarmakten har beställt under 2015 eller tidigare och avser att beställa under 2016 enligt den gällande planeringen. Beställningarna redovisas stridskraftsvis och rör bl.a. anskaffning av insatsförmåga luftvärn, nästa generations u-båt och skydd av flygbaser (prop. 2015/16:1 s. 64).

I 8 kap. 6 § budgetlagen anges att regeringen får besluta att överlåta viss lös egendom om egendomen inte längre behövs för statens verksamhet eller blivit obrukbar eller om den inte anskaffats med statens medel. Riksdagen har dock tidigare bemyndigat regeringen att i exportstödjande eller säkerhetsfrämjande syfte genom internationellt samarbete sälja eller hyra ut försvarsmateriel som inte längre behövs för Försvarmaktens operativa förmåga eller som annars kan avvaras för en begränsad tid. Detta skedde med bifall till proposition 2004/05:5 (punkt 2) och det försvarsbeslut som avsåg perioden 2005–2007 (bet. 2004/05:FöU5). I regeringens skrivelse med redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen (skr. 2006/07:75) redovisade regeringen att bemyndigandet som nämns ovan inte hade utnyttjats. Vidare redovisade regeringen att riksdagsbeslutet om detta bemyndigande hade slutbehandlats. I betänkande 2006/07:KU17 behandlades regeringens skrivelse. Försvarsutskottet yttrade sig inte, och konstitutionsutskottet föreslog då att riksdagen skulle lägga regeringens skrivelse till handlingarna.

När det gäller ersättningar vid tjänstgöring i Försvarmakten tillkännagav riksdagen som sin mening vad utskottet anfört om att införa ett system med tidsdelmål med ekonomisk kompensation liksom andra typer av incitament för vissa personalkategorier (bet. 2014/15:FöU1, rskr. 2014/15:63). Försvarmakten redovisar i budgetunderlaget för 2016 (FM2014-5882:46, bil. 1 s. 27) att myndigheten har för avsikt att kategorin GSS/T ska ges ett tjänstgöringstillägg i form av en fast summa per dag som betalas ut som ett engångsbelopp efter varje genomförd tjänstgöringsperiod (övning eller liknande) samt fritt boende när tjänstgöring genomförs vid det förband där individen är krigsplacerad.

I budgetunderlaget redovisas att incitament för GSS/K bör utformas så att Försvarmakten har möjlighet att ge stöd med bl.a. studier inför yrkesväxling. Vidare utesluter Försvarmakten inte åtgärder som stimulerar en producerbar och ekonomiskt hållbar omsättningstakt för GSS, exempelvis i form av fullföljandepremie efter en anställning som GSS i 4,5 år. Andra former av ekonomiska incitament, t.ex. i form av bonus vid anställningstillfället eller premier för fullföljd grundutbildning bör däremot inte ges.

Propositionen

För att återspegla den verksamhet som finansieras från utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap har regeringen i budgetpropositionen valt att gruppera utgiftsområdets verksamhet i tre underindelningar: Försvar (anslag 1:1 till 1:14), Samhällets krisberedskap (anslag 2:1 till 2:8) samt Strålsäkerhet och Elsäkerhet (anslag 3:1 och anslag 4:1).

Det militära försvaret

Resultat

I budgetpropositionen för 2016 redovisar regeringen att Försvarsmakten 2014 i stora drag hade förmåga som motsvarade de krav som ställts på myndigheten för året. Samtidigt konstaterar regeringen att det under 2014 försämrade säkerhetspolitiska läget ställer förändrade och ökade krav på Försvarsmaktens operativa förmåga. Vikten av och allvaret i de begränsningar Försvarsmakten redovisat har i och med detta ökat. Regeringen bedömer att Försvarsmakten under 2014 har haft förmåga att främja svensk säkerhet genom nationella operationer när det gäller den utsträckning som krävts. Försvarsmakten bedöms dock ha begränsningar när det gäller att kunna möta olika händelseutvecklingar och hot som kan uppstå vid ett snabbt och allvarligt försämrat omvärldsläge. Brister finns främst inom förmågan att med en kraftsamlad insatsorganisation verka vid högre konfliktnivåer och när det gäller uthållighet kopplat till långvariga påfrestningar. Begränsningar finns också när det gäller att kunna ta emot militärt stöd. Begränsningarna kvarstår sedan föregående år. Regeringen bedömer vidare att Försvarsmakten har fortsatt att bedriva försvarsplanering i enlighet med den givna inriktningen. Försvarsmakten har bibehållit sin förmåga att upptäcka och avvisa kränkningar av svenskt territorium. Nationell beredskap har upprätthållits i syfte att hävda den territoriella integriteten. Stridsflyg med incidentuppgifter har funnits tillgänglig med hög startberedskap, och incidentberedskapen har ständigt anpassats efter utvecklingen i närområdet.

I budgetpropositionen konstateras att huvuddelen av förbanden i insatsorganisationen normalt bör vara tillgängliga inom tre månader och att inget förband normalt bör ha en beredskap som överstiger sex månader. För att följa detta redovisar regeringen att andelen befattningar i insatsorganisationen, exklusive hemvärn, som är tillgängliga inom högst tre månader börjar närma sig 50 procent. Vidare följs övergången från pliktbaserad till frivillig personal – i och med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet från 2009 – genom uppföljning av ”antalet rekryterade gruppbefäl, soldater och sjömän i förhållande till Försvarsmaktens målbild och planering” (prop. 2015/16:1 s. 35). När det gäller personalförsörjningen bedömer regeringen dessutom att Försvarsmakten trots vidtagna åtgärder inte i tillräcklig utsträckning har lyckats öka andelen kvinnor på alla nivåer inom myndigheten.

Under 2014 har Försvarsmakten deltagit med en väpnad styrka i Isaf i Afghanistan och Minusma i Mali. Försvarsmakten har vidare deltagit i EUTM (European Union Training Mission) Mali, EUTM Somalia, med flygtransportresurser inom ramen för FN:s insats i Sydsudan UNMISS och till stöd för EU:s insats i Centralafrikanska republiken, EUFOR RCA. Vidare har Försvarsmakten bidragit till verksamhet inom ramen för säkerhetssektorreform och kapacitetsbyggande. Under 2014 redovisar regeringen att 835 personer, varav 77 kvinnor, har varit insatta i internationella insatser. Detta innebär en minskning med ca 45 procent jämfört med 2013, vilket regeringen främst förklarar med den minskade militära insatsen i Afghanistan.

Försvarsunderrättelsemyndigheterna har under 2014 bedrivit försvarsunderrättelseverksamhet och tagit fram efterfrågade underlag för regeringens, Regeringskansliets, Försvarsmaktens och andra myndigheters behov. Det är regeringens bedömning att försvarsunderrättelsemyndigheterna samt Försvarsunderrättelsedomstolen och Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten har uppfyllt de krav som riksdagen och regeringen har ställt och att samarbetet mellan myndigheterna har fortsatt att vidareutvecklas på ett positivt sätt.

Regeringen beskriver att materiel- och logistikförsörjning är medel för att stödja krigsförbanden i uppbyggnaden av deras operativa förmåga och möjliggöra för krigsförbanden att utföra sina uppgifter i fred och vid höjd beredskap. Målet för materiel- och logistikförsörjningen är att krigsorganisationen ska ha en tillräckligt god försörjning för att kunna utföra ålagda uppgifter. Regeringen följer materiel- och logistikförsörjningen både genom resultatindikatorer och genom uppföljning av beslutade större materielinvesteringar. Uppföljningen med resultatindikatorer inleddes i och med budgetpropositionen för 2015, medan redovisningen av de större materielinvesteringarna påbörjades i och med budgetpropositionen för 2013. När det gäller uppföljningen med resultatindikatorer behöver resultaten enligt regeringens bedömning följas över tiden för att tydliga slutsatser ska kunna dras. Flera av de större beslutade materielinvesteringarna har inte genererat något ekonomiskt utfall. Regeringen understryker därför vikten av att genomföra Investeringsplaneringsutredningens förslag (SOU 2014:15), vilka syftar till att förbättra styrningen och uppföljningen av planerade och påbörjade materielinvesteringar. Då regeringen konstaterat att flera tidigare beslutade materielinvesteringar inte har genererat något ekonomiskt utfall har ett arbete påbörjats för att analysera avvikelserna i investeringsplaneringen och för att säkerställa att krigsförbanden i tid tillförs nödvändig materiel. Regeringen bedömer att uppföljningen av pågående materielprojekt i detta avseende är av stor betydelse. Regeringen bedömer även att redovisningen av materielprojekten i dess nuvarande form utgör en ändamålsenlig utgångspunkt för den fortsatta utvecklingen av resultatredovisningen i enlighet med Investeringsplaneringsutredningens förslag. Regeringen redovisar även att Försvarets materielverk i vissa upphandlingar har mottagit industrioferter

som överskrider den ekonomiska ram som regeringen beslutat (t.ex. stridsvagn 122 och CV90). Arbetet med att identifiera möjliga handlingsalternativ inom den ekonomiska ramen pågår. Regeringen ser allvarligt på aviserade fördyringar och eventuella operativa konsekvenser och följer därför utvecklingen noggrant. Regeringen redovisar även exempel på anskaffningar som av andra skäl riskerar att överskrida den ekonomiska ram som regeringen beslutat (t.ex. Helikopter 14 och mörkerstridsutrustning).

Därutöver redovisar regeringen två resultatindikatorer för att belysa om materielen förnyas i tillräcklig utsträckning (återinvesteringskvot och materielförsörjningskostnader) och en bedömningsgrund (materieluppfyllnadsgrad). I budgetpropositionen konstateras att det inte går att utläsa några större förändringar av resultatet 2014 i förhållande till 2013. Resultaten behöver följas över tiden för att det ska vara möjligt att dra några mer långtgående slutsatser. Materieluppfyllnadsgraden har under 2014 utvecklats marginellt positivt. Regeringen konstaterar dock att materieluppfyllnadsgraden behöver fortsätta att öka för att krigsförbandens kapacitet att utföra ålagda uppgifter ska förbättras. Mot denna bakgrund är förbättringen av återinvesteringskvoten positiv. Kostnaderna för materielförsörjningen ökade något under året. Detta, i kombination med att Försvarets materielverk redovisat en leveransförmåga under sin interna målsättning, får regeringen att dra slutsatsen att såväl effektiviteten som produktiviteten inom materielförsörjningen kan förbättras.

Inom ramen för omställningen av stödverksamheten redovisar regeringen att ansvarsfördelningen mellan Försvarmakten och Försvarets materielverk har blivit tydligare och att dubbelarbetet delvis har minskat. Därutöver tydliggörs enligt regeringen de faktiska kostnaderna för försvarets logistikverksamhet, t.ex. den nedlagda arbetstiden. Även om genomförda rationaliseringar inte nått målet har myndigheterna för 2014 kunnat redovisa en ackumulerad besparing om 487 miljoner kronor. Hittills uppnådd nettobesparing minskar dock till följd av myndigheternas omställningskostnader. Statskontorets rapport beskriver också att myndigheterna har svårt att visa hur de uppnådda besparingarna har inneburit förstärkningar av förbandsverksamheten.

Inriktning

Det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016 t.o.m. 2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret.

Den nya inriktningen är att skapa ett totalförsvaret som kan hantera de utmaningar och hot som följer av det försämrade säkerhetspolitiska läget. De berörda myndigheterna behöver därför utveckla planeringen och vidta åtgärder för att totalförsvaret ska kunna utföra sina uppgifter under höjd beredskap och då ytterst i krig. De tillgängliga resurserna i samhället ger de resursmässiga

ramarna. Regeringen kommer att säkerställa en sammanhängande planering för totalförsvaret genom planeringsanvisningar till de berörda myndigheterna.

Bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten, särskilt de nordiska, stärker också säkerheten i vår del av världen. Vikten av ett fördjupat samarbete med Finland ska framhållas. En stark transatlantisk länk är avgörande för Europas säkerhet. Det ligger i svenskt intresse att upprätthålla och ytterligare fördjupa den bilaterala relationen till USA.

Regeringen konstaterar vidare att den säkerhetspolitiska situationen i Europa har försämrats och att denna försämring kommer att fortsätta. Regeringen anser mot denna bakgrund att den svenska försvarsförmågan bör stärkas. Sveriges bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten bör fördjupas.

Den försvarspolitiska inriktningspropositionen innebär att Sverige kommer att fördjupa sina bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten. Regeringen anser att de möjligheter som ett differentierat partnerskap erbjuder bör utnyttjas i full utsträckning. Sveriges internationella försvarssamarbeten, inklusive med Nato, begränsas ytterst av att vi inte åtar oss försvarsförpliktelser. Inom ramen för den nya försvarsinriktningen kommer Sverige i fortsättningen att anmäla förband till internationella styrkeregister inom FN, EU och Nato. Inom ramen för det internationella samarbetet bör Försvarsmakten under 2016 fortsätta att genomföra bl.a. utbildnings- och övningsverksamhet, erfarenhetsutbyte och deltagande i internationella operationer. I budgetpropositionen framhålls samtidigt att en viss ombalansering bör ske från internationella operationer och insatser till nationell verksamhet i enlighet med den försvarspolitiska inriktningspropositionen för 2016–2020.

Regeringen vill särskilt peka på värdet och behovet av att öva tillsammans med andra länder. Övningssamarbeten kan ge bättre förutsättningar för samarbeten i internationella operationer, och det kan också medge mer kvalificerade och kostnads- och resurseffektiva övningar. Sverige har förband anmälda till Natos snabbinsatsstyrkas reservstyrkeregister. Detta tillför Sverige ökad interoperabilitet genom praktisk samverkan, övningar och tillgång till ytterligare standarder. Regeringen avser att öka svenskt deltagande i Natos mest avancerade övningar, främst inom ramen för Natos snabbinsatsstyrka. Sverige bör därför följa utvecklingen av Natos översyn på området. Detta, liksom övriga samarbeten inom Norden, EU, FN och Nato, ökar färdigheten hos Försvarsmaktens personal och förbättrar Försvarsmaktens förmåga och interoperabilitet.

När det gäller den försvarspolitiska inriktningen enligt överenskommelsen för perioden 2016–2020 framhålls att Sverige under 2014 tecknade ett samförståndsavtal med Nato om världlandsstöd i linje med de partnerskapsmål som regeringen beslutade om 2010 och 2012. Syftet med världlandsstödet är att säkerställa att världlandet kan lämna effektivt stöd för militär verksamhet på världlandets territorium i samband med övningar, krishanterings- eller andra operationer. Under 2016 ska Försvarsmakten redovisa uppdrag från

regeringen om att vidta de förberedelser som behövs för att säkerställa att Sverige kan uppfylla sina åtaganden enligt samförståndsavtalet. Avtalet kommer att underställas riksdagen innan det träder i kraft.

Regeringen har vidare med stöd av riksdagens beslut om vårändringsbudgeten 2015 gett Försvarexportmyndigheten och Försvarets materielverk i uppdrag att förbereda och genomföra verksamhetsövergång och avveckling av Försvarexportmyndigheten. Regeringen bedömer att nödvändigt exportstöd inom försvarssektorn kan bedrivas inom en annan myndighetsstruktur med bibehållna krav på affärsmässighet och transparens men med högre kostnadseffektivitet. I vårändringsbudgeten för 2015 redovisade regeringen att nödvändigt exportstöd borde bedrivas inom en annan myndighetsstruktur fr.o.m. den 1 januari 2016. Som en konsekvens av förändringen upphör Försvarexportmyndigheten som myndighet den 31 december 2015.

1:1 Förbandsverksamhet och beredskap samt beredskapskredit

Regeringen föreslår ett anslag på 26 304 776 000 kronor och ett bemyndigande att 2016 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden.

Anslaget får användas för att finansiera utbildnings- och övningsverksamhet för utvecklingen av Försvarsmaktsorganisationen, planering, insatser samt försvarsunderrättelseverksamhet. Anslaget får även användas för stöd till frivilliga försvarsorganisationer samt för stöd till veteran- och anhörigorganisationer. Anslaget får även användas till exportfrämjande åtgärder inom försvarssektorn samt till avveckling av materiel. Även fasta kostnader för multinationella samarbeten såsom Strategic Airlift Interim Solution (SALIS) och Strategic Airlift Capability (SAC) får finansieras från detta anslag.

1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt

Regeringen föreslår ett anslag på 1 124 715 000 kronor.

Anslaget får användas för särutgifter för den verksamhet med förband utomlands som Försvarsmakten genomför efter beslut av riksdagen och regeringen. Vidare får anslaget användas för Sveriges del av de gemensamma kostnader som kan komma att uppstå i samband med EU-ledda insatser internationellt som finansieras via den s.k. Athenamekanismen. Vidare får anslaget användas för särutgifter för Försvarsmaktens bidrag till insatser internationellt som inte innebär sändande av väpnad styrka till andra länder, förutom militärobservatörer, samt sekondering av personal till internationella stabsbefattningar kopplade till pågående insatser.

1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar, kredit hos Riksgälden för FMV och investeringsplan för Försvarsmakten samt beställningsbemyndigande

Regeringen föreslår ett anslag på 8 415 827 000 kronor och ett bemyndigande att för 2016 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 19 000 000 000 kronor för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 1:3 besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 900 000 000 kronor för perioden 2017–2027 samt att riksdagen godkänner investeringsplanen för Försvarsmakten för perioden 2016–2019 (tabell 3.10 i budgetpropositionens avsnitt 3.5.3). Regeringen föreslår även att riksdagen beslutar om ett bemyndigande att i övrigt få fatta nödvändiga beslut beroende på oförutsedda ändrade förutsättningar.

Anslaget 1:3 får användas för att finansiera anskaffning av materiel och anslagsfinansierade anläggningar. Vidare får anslaget användas för finansiering av förstagångsanskaffning av beredskapsvaror. Anslaget finansierar omställnings- och avvecklingskostnader som kan komma att uppstå inom ramen för pågående omstrukturering av logistik- och materielförsörjningen samt forskning och utveckling.

1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar och beställningsbemyndiganden

Regeringen föreslår ett anslag på 6 877 682 000 kronor och att regeringen bemyndigas att under 2016 besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 23 000 000 000 kronor för perioden 2017–2024.

Anslaget får användas för att finansiera vidmakthållande och avveckling av materiel och anslagsfinansierade anläggningar. Anslaget får vidare användas för kostnader för den europeiska försvarsbyrån (EDA) och för det säkerhetsfrämjande samarbetet med andra länder samt till åtgärder för att främja den i Sverige verksamma försvarsindustrins exportverksamhet.

1:5 Forskning och teknikutveckling

Regeringen föreslår ett anslag på 605 058 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera forskning och teknikutveckling. Anslaget får vidare finansiera det nationella flygtekniska forskningsprogrammet (NFFP), verksamhet vid luftstridssimuleringscentrum (FLSC) samt övrig flygteknisk forskning. Anslaget får också finansiera forsknings- och utvecklingsverksamhet som genomförs inom ramen för det svenska deltagandet i den europeiska försvarsbyrån (EDA).

1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet

Regeringen föreslår ett anslag på 24 248 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera lämplighetsundersökningar av totalförsvarspliktiga, centralredovisning av totalförsvarets personal, registerföring över krigsplacerad personal samt enskilda ärenden inom området. Vidare får anslaget användas till att finansiera Totalförsvarets rekryteringsmyndighets verksamhet med att ge myndigheter och andra med bemanningsansvar inom totalförsvaret stöd och service när det gäller bemanning.

1:7 Officersutbildning m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 209 705 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera det treåriga officersprogrammet vid Försvarshögskolan. Vidare får anslaget finansiera forskning och utveckling m.m. inom vissa av högskolans kompetensområden. Anslaget får även användas för att finansiera kurser inom ramen för Partnerskap för fred (PPF) samt viss forskning och analysstöd för regeringens behov.

1:8 Försvarets radioanstalt

Regeringen föreslår ett anslag på 924 926 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera signalspaning och informationssäkerhetsverksamhet m.m. som Försvarets radioanstalt bedriver och kapitalkostnaden för den teknikutveckling som behövs för dessa verksamheter. Anslaget får även användas för Försvarets radioanstalts bidrag till att ge förvarning om förändrade förhållanden i vår omvärld samt myndighetens lämnande av stöd vid fredsfrämjande internationell verksamhet.

1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut

Regeringen föreslår ett anslag på 178 796 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera internationell verksamhet inom försvarsmateriel- och forskningsområdet samt åtgärder för att främja den svenska försvarsindustrins exportverksamhet. Anslaget får även finansiera forskning om skydd mot kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära stridsmedel (CBRN) samt forskning och analysstöd för regeringens behov.

1:10 Nämnder m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 5 801 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som bedrivs av vissa mindre nämnder samt bidrag till exempelvis Svenska Röda Korset och Centralförbundet Folk och Försvar.

1:11 Internationella materielsamarbeten och industrifrågor m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 109 220 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera Försvarets materielverks tillhandahållande av resurser inom materiel- och logistikförsörjning för stöd till regeringen. Anslaget får även användas för att finansiera överlåtelse och upplåtelse av sådan materiel som inte behövs för Försvarmaktens operativa förmåga eller som annars kan avvaras för begränsad tid, exportstöd inom

försvarsområdet samt avvecklingskostnader m.m. till följd av avvecklingen av Försvarexportmyndigheten. Anslaget får vidare användas för, inom ovan nämnda område, Försvarets materielverks förvaltningskostnader. Anslaget får likaså användas till Sveriges certifieringsorgan för it-säkerhet (CSES) samt signatärskapet för Common Criteria Recognition Arrangement (CCRA).

1:13 Försvarsunderrättelsesdomstolen

Regeringen föreslår ett anslag på 7 922 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som Försvarsunderrättelsesdomstolen bedriver med att pröva frågor om tillstånd till signalspaning enligt lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

1:14 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten

Regeringen föreslår ett anslag på 12 916 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten bedriver med att kontrollera försvarsunderrättelseverksamheten hos de myndigheter som enligt förordningen (2000:131) om försvarsunderrättelseverksamhet bedriver sådan verksamhet och för att i enlighet med lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet verkställa beslut om tillgång till signalbärare.

Samhällets krisberedskap

Resultat

För att uppfylla målet för vår säkerhet om att värna samhällets funktionalitet och målet för krisberedskapen att minska risken för och konsekvenserna av allvarliga störningar, kriser och olyckor samt målet för arbetet med skydd mot olyckor fortsatte det förebyggande arbetet under 2014. Arbetet har handlat om att förbättra skyddet mot olyckor och att stärka krisberedskapen inom olika områden, t.ex. förebyggande åtgärder när det gäller hanteringen av farliga ämnen och förbättringar av informationssäkerheten.

Det förebyggande arbetet är långsiktigt och genomförs fortlöpande av ansvariga aktörer. I enlighet med ansvarsprincipen har samhällets aktörer vidtagit förebyggande åtgärder för att förbättra robustheten inom respektive ansvarsområde. Dessa åtgärder har i huvudsak finansierats av ansvarig aktör. Regeringen bedömer att det förebyggande arbetet när det gäller skydd mot olyckor, brandskydd och naturolyckor har gett resultat under året.

Utöver de åtgärder som finansierats av respektive ansvarig aktör har åtgärder för att stärka krisberedskapen även vidtagits med medel från utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap. Det gäller t.ex. tillsynsverksamhet, kunskapsuppbyggnad genom informationsspridning, kartläggningar och analyser i samhällsviktiga verksamheter.

Inom området skydd mot olyckor bedömer regeringen att förmågan har stärkts i flera avseenden. Regeringen bedömer att arbetet genom olika

räddningstjänstforum har bidragit till en effektiv räddningstjänst genom att samverkan och samordning stärkts.

Alarmeringstjänsten är en samhällsviktig verksamhet som har stor betydelse för såväl nödställda personer som samhällets skydd mot olyckor och krisberedskap. Regeringen ser därför allvarligt på att svarstiderna för nödnumret 112 har ökat och följer noggrant utvecklingen inom området.

Regeringen bedömer att krisberedskapsförmågan har förbättrats genom finansiering från anslag 2:4 Krisberedskap. Anslaget har använts för projekt som stimulerar samverkan och för åtgärder som kommit till nytta vid hanteringen av olika händelser som inträffat under året. Det gäller hanteringen av bränder, översvämningar och störningar i samhällsviktiga funktioner som telekommunikationer samt el- och dricksvattenförsörjningen.

Regeringen bedömer att samverkan och kriskommunikationen har förbättrats genom en fortsatt ökad anslutningsgrad till Rakel. Med utgångspunkt i målet att Rakel ska vara ett självfinansierat system ser regeringen även positivt på att avgiftsintäkterna har ökat.

Regeringen bedömer att MSB:s insatser i form av bl.a. stöd för ledning och samverkan samt i form av förstärkningsresurser har bidragit till en framgångsrik hantering av ett antal händelser. Vidare bedömer regeringen att MSB genom internationella insatser har bidragit till att minska lidande och skadeverkningar vid allvarliga olyckor och katastrofer i andra länder. Förmågan att hantera nödlägen har även förbättrats genom utbildningar och verksamhet som har bedrivits av frivilliga. Detta visade sig bl.a. vid hanteringen av skogsbranden i Västmanland, där frivilligas insatser spelade en betydande roll.

Under många år har det endast bedrivits ett begränsat arbete med att planera och förbereda civilt försvar. Detta har sin grund i den hotbild och den inriktning för försvaret som följde efter det kalla krigets slut.

Regeringen bedömer att den samlade utbildnings- och övningsverksamheten på krisberedskapsområdet har bidragit till en utvecklad förmåga att hantera olyckor och kriser.

Samhällets förmåga att skydda hav och kust är en viktig del i arbetet med skydd mot olyckor och krisberedskap. Kustbevakningen utvecklar kontinuerligt sin verksamhet för att förbättra sin förmåga att bekämpa små och stora oljeutsläpp, och resultatet visar på att förmågan i flera avseenden har förbättrats, exempelvis genom snabbare insatser tack vare myndighetens arbete med att optimera fartygens basering närmare geografiska högriskområden samt Kustbevakningsflygets övervakning. Däremot har personalbristen inom myndigheten påverkat myndighetens förmåga och uthållighet att bekämpa större oljeutsläpp. Myndighetens övriga verksamhet påverkas också av personalläget. Regeringen ser allvarligt på den uppkomna situationen.

Statens haverikommission har genom sin verksamhet bidragit till att nå målen såväl för krisberedskapen som för skydd mot olyckor, anser regeringen. Under året har myndigheten i huvudsak uppvisat goda verksamhetsresultat.

Däremot har myndigheten inte i alla delar uppnått det författningsstyrda och specifika skyndsamhetskrav som gäller för undersökningsverksamheten. Regeringen bedömer att det är angeläget att myndigheten fortsätter sitt arbete med att effektivisera sin undersökningsverksamhet.

Inriktning

I propositionen Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109) lämnades våren 2015 en inriktning för det civila försvaret. Planeringen för totalförsvaret bör återupptas. En sammanhängande planering för totalförsvaret säkerställs genom planeringsanvisningar till berörda myndigheter. Planeringen är ett första steg i återupptagandet av verksamhet och åtgärder inom ramen för det civila försvaret.

Förmågan att hantera kriser i samhället i fredstid ger en grundläggande förmåga att också hantera situationer under höjd beredskap. Planering för situationer med höjd beredskap och ytterst krig är därför en del av myndigheternas samlade beredskapsansvar.

Det är viktigt att det civila försvaret bidrar till Försvarsmaktens operativa förmåga vid höjd beredskap och då ytterst i krig. Planeringen för det civila försvarets stöd till Försvarsmakten vid höjd beredskap bör ta sin utgångspunkt i Försvarsmaktens behov.

I budgetpropositionen för 2015 angav regeringen principer för hur medlen från anslag 2:4 Krisberedskap ska användas (prop. 2014/15:1, bet. 2014/15:FöU1, rskr. 2014/15:63). Dessa principer ska gälla även i fortsättningen.

Inom ramen för förmågan att motstå störningar och förebygga olyckor och kriser är myndigheters, kommuners och landstings risk- och sårbarhetsanalyser ett fortsatt viktigt underlag för bedömningen av samhällets krisberedskap och ska utgöra ett strategiskt planeringsverktyg för att inrikta och utveckla samhällets krisberedskap. Det är av särskild vikt att risker och sårbarheter som har återkommit under flera års tid åtgärdas.

När det gäller förmågan att hantera nödlägen ser regeringen ett behov av att analysera vilka ansvarsområden och vilka uppgifter inom krisberedskapen och det civila försvaret som bäst kan hanteras av frivilliga krafter.

Regeringen betonar vikten av ett aktivt internationellt samarbete inom krisberedskapsområdet. Sverige bör fortsätta att delta aktivt i arbetet med att effektivisera EU:s förmåga att förebygga, ha beredskap för och hantera kriser eller katastrofer som inträffar inom eller utanför EU. Detta engagemang gäller även globalt, t.ex. genom det nya FN-ramverket för katastrofriskreducering.

Regeringen vill se ett fortsatt aktivt arbete med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i insatsverksamheten i enlighet med den nationella handlingsplanen för FN:s resolution 1325 och med att öka antalet kvinnor i insatserna.

En av många utmaningar som samhället står inför som en konsekvens av ett förändrat klimat är ett mer extremt väder med ökade risker för sådana störningar i verksamheter som kan ge allvarliga konsekvenser för samhället.

För att kunna möta dessa utmaningar gör regeringen bedömningen att man måste fokusera mer på klimatanpassning och det förebyggande arbetet. Med anledning av detta gör regeringen en omfattande satsning på anslaget för förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor under perioden 2016–2019. Det nya FN-ramverket för katastrofriskreducering, Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030, har ett brett anslag som betonar vikten av tvärssektoriell samverkan, bl.a. genom att det finns nationella plattformar i arbetet för att framgångsrikt kunna förebygga naturolyckor. Regeringen anser att MSB bör fortsätta att ha en central roll i genomförandet av det nya FN-ramverket.

Det försämrade omvärldsläget aktualiserar vidare behovet av ett psykologiskt försvar anpassat efter dagens förhållanden. Det psykologiska försvaret bör utvecklas inom ramen för det civila försvaret och ska syfta till att säkerställa ett öppet och demokratiskt samhälle med åsiktsfrihet och fria medier. MSB och övriga berörda myndigheters verksamhet i fråga om psykologiskt försvar bör med tillgängliga medel, och med respekt för den grundlagsskyddade tryck- och yttrandefriheten, tydliggöras och utvecklas.

Sverige bör utveckla sin förmåga att identifiera och bemöta påverkanskampanjer. Berörda myndigheter och aktörer måste, med respekt för den grundlagsskyddade tryck- och yttrandefriheten, kunna identifiera och bemöta påverkanskampanjer och neutralisera propagandakampanjer såväl under fredstid som under höjd beredskap. Flera myndigheter inklusive försvarsmyndigheterna och de rättsvårdande myndigheterna har härvidlag viktiga uppgifter.

Regeringen anser att det för att stärka informations- och cybersäkerheten krävs en förbättrad samordning och samverkan i syfte att få en helhetssyn när det gäller hoten, det som ska skyddas och säkerhetsåtgärderna. Det måste också säkerställas att statens informationstillgångar har ett tillräckligt skydd och att det är tydligt vilka regelverk som ska gälla. Eftersom området är globalt anser regeringen att det är viktigt att samarbetet med internationella partner utvecklas och stärks för att vi ska kunna vidta nationella förstärkningsåtgärder.

Riksrevisionens rapport Informationssäkerhet i den civila statsförvaltningen (RiR 2014:23), betänkandet Informations- och cybersäkerhet i Sverige – Strategi och åtgärder för säker information i staten (SOU 2015:23) samt betänkandet En ny säkerhetsskyddslag (SOU 2015:25) kommer att ligga till grund för regeringens fortsatta arbete på området.

Regeringen konstaterar att alarmeringstjänsten – inklusive den verksamhet som SOS Alarm Sverige AB bedriver enligt alarmeringsavtalet – är en samhällsviktig verksamhet som har stor betydelse för enskilda samt för samhällets skydd mot olyckor och krisberedskap. För att säkerställa en samordnad alarmeringstjänst är regeringens inriktning att en nationell alarmeringsfunktion ska inrättas.

Regeringen konstaterar vidare att kommunal räddningstjänst organiserad med deltidsanställda brandmän har stor betydelse för räddningstjänstverksamheten. Arbetet med att rekrytera och organisera

räddningstjänsten med deltidsanställda brandmän behöver utvecklas. MSB bör fortsätta att stödja kommunerna i detta arbete. Det är samtidigt av vikt att kommunerna själva är aktiva i utvecklingsarbetet eftersom de är huvudansvariga för att organisera räddningstjänsten. MSB bör även fortsättningsvis stödja samverkan mellan blåljusaktörer (polis, räddningstjänst och ambulansverksamhet) och andra aktörer. Regeringen bedömer att den kommunala räddningstjänstens sammansättning när det gäller kön och etnisk bakgrund i större utsträckning behöver återspegla samhället. Detta är ett sätt att stärka kompetensen inom den kommunala räddningstjänsten. Enligt regeringens uppfattning bör brandskyddsarbetet i större utsträckning utgå från enskilda förutsättningar och behov av skydd. Regeringen bedömer att arbetet inom ramen för den nationella samverkanverksamhetsgruppen för brandskyddsfrågor bidrar till att minska antalet omkomna och allvarligt skadade till följd av bränder. Arbetet bör därför vidareutvecklas.

Målet att kommunikationssystemet Rakel ska vara självfinansierat kommer enligt regeringens bedömning att uppnås, och det statliga bidraget kan därmed avvecklas. Regeringen fortsätter att betona betydelsen av en bred och omfattande anslutning och användning av Rakel såväl hos statliga myndigheter, kommuner och landsting som hos för krisberedskapen väsentliga privata aktörer.

När det gäller förmågeutveckling och att stödja, följa upp, utvärdera och lära ska MSB:s verksamhet bidra till att uppfylla målen för krisberedskapen, det civila försvaret och skydd mot olyckor. Det är därför angeläget att MSB fortsätter att utveckla sin samordnande och stödjande roll samt verkar för ett högt förtroende för myndighetens verksamhet, roll och uppgift.

Lärande från olyckor är enligt regeringens bedömning en viktig del i arbetet med skydd mot olyckor. Kommunernas arbete med olycksundersökningar har utvecklats bl.a. med stöd från MSB. Regeringen anser att detta arbete bör utvecklas ytterligare och att ökad erfarenhetsåterföring kan bidra till höjd effektivitet i arbetet med skydd mot olyckor. Regeringen anser att en fungerande statlig tillsyn över kommunernas verksamhet inom området skydd mot olyckor är ett viktigt verktyg för att nå målen enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Regeringen anser att länsstyrelsernas tillsyn inom området kan utvecklas. MSB bör fortsätta att stödja länsstyrelserna i detta arbete.

Vad avser förmågan att skydda hav och kust har Kustbevakningen en central roll till sjöss när det gäller att uppnå målen för vår säkerhet och för samhällets krisberedskap. Denna roll innefattar flera olika slags uppgifter. En viktig uppgift för myndigheten är att delta i den nationella mobiliseringen mot grov organiserad brottslighet. Kustbevakningen utgör också en betydelsefull resurs när det handlar om att bidra till ökad säkerhet i vår omvärld, t.ex. genom livräddande insatser inom ramen för EU:s operationer i Medelhavet. Regeringen framhåller att det är av stor betydelse att Kustbevakningen fortsätter att utveckla sin samverkan och sitt operativa samarbete med bl.a. Polismyndigheten och Tullverket. När det gäller könsfördelningen inom Kustbevakningen anser regeringen att den fortfarande är alltför ojämn. Det är

därför angeläget att andelen kvinnor vid myndigheten ökar. Detta gäller särskilt för den operativa verksamheten till sjöss.

2:1 Kustbevakningen

Regeringen föreslår ett anslag på 1 098 650 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera Kustbevakningens verksamhet att utföra sjöövervakning och annan kontroll- och tillsynsverksamhet samt räddningstjänst till sjöss. Anslaget får även användas till Kustbevakningens kostnader för samordning av de civila behoven av sjöövervakning och sjöinformation.

2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor samt bemyndigande

Regeringen föreslår ett anslag på 74 850 000 kronor och att regeringen bemyndigas att under 2016 för anslaget 2:2 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 80 000 000 kronor för 2017–2019.

Anslaget får användas för att finansiera ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor. Anslaget får även användas för finansiering av vissa åtgärder för att stärka samhällets förmåga att bedöma och hantera översvämningrisker.

2:3 Ersättning till räddningstjänst m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 21 080 000 kronor.

Anslaget får användas för att, i enlighet med lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, finansiera vissa ersättningar till följd av kostnader som uppkommit vid genomförda räddningsinsatser och finansiera insatser för att bekämpa olja m.m. till sjöss. Anslaget får även användas för kostnader i ett initialt skede för räddningstjänstinsatser som lämnats efter förfrågan genom den s.k. civilskyddsmekanismen inom EU. Den aktör som begärt hjälpen betalar motsvarande belopp till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

2:4 Krisberedskap och bemyndigande

Regeringen föreslår ett anslag på 1 078 646 000 kronor och att regeringen bemyndigas att under 2016 för anslaget 2:4 besluta om avtal och beställningar av tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder samt åtgärder för att hantera allvarliga extraordinära händelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 712 000 000 kronor för 2017–2019.

Anslaget får användas för att finansiera åtgärder som stärker samhällets samlade beredskap och förmåga att hantera allvarliga kriser och deras konsekvenser. Anslaget får också i viss utsträckning finansiera åtgärder för att kunna ge stöd till och ta emot stöd från andra länder vid en allvarlig kris eller inför en möjlig allvarlig kris. Anslaget får även i viss utsträckning finansiera

åtgärder som syftar till att skapa eller vidmakthålla förmågan till höjd beredskap för det civila försvaret.

2:6 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB

Regeringen föreslår ett anslag på 224 171 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera ersättning från staten till SOS Alarm Sverige AB enligt avtal.

2:7 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, investeringsplan och lån i Riksgälden

Regeringen föreslår ett anslag på 1 052 561 000 kronor och att investeringsplanen för MSB för 2016–2019 godkänns av riksdagen. Regeringen föreslår även ett bemyndigande att för 2016 besluta att MSB får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 300 000 000 kronor för beredskapsinvesteringar.

Anslaget får användas för att finansiera Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps förvaltningskostnader.

Anslaget får finansiera verksamhet avseende skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar samt beredskap och indirekta kostnader för internationella räddnings- och katastrofinsatser samt andra internationella insatser inom ramen för EU-samarbetet och Nato/PFF. Vidare får anslaget finansiera verksamhet för att upprätthålla beredskap samt indirekta kostnader för myndighetens förmåga att stödja utlandsmyndigheter och nödställda i en situation då många svenska medborgare eller personer med hemvist i Sverige drabbas till följd av en allvarlig olycka eller katastrof i utlandet.

Anslaget får även användas för bidrag till främjande av den enskilda människans förmåga. Delar av utbildningsverksamheten finansieras från anslaget. Anslaget får också finansiera ersättning till länsstyrelserna för tillkommande uppgifter med anledning av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Anslaget får också finansiera den verksamhet som myndigheten genomför inom områdena massmediernas beredskap, kunskapsspridning och information om säkerhetspolitik, information om försvar, samhällets krisberedskap och totalförsvar samt opinionsundersökningar. Anslaget får även finansiera drift och vidmakthållande av vissa reservfunktioner inom etermedier.

Anslaget får även användas för stöd till frivilliga försvarsorganisationer.

2:8 Statens haverikommission

Regeringen föreslår ett anslag på 44 260 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera Statens haverikommissions förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för myndighetens verksamhet med undersökningar enligt lagen (1990:712) om undersökning av olyckor och samverkan med berörda myndigheter i deras olycksförebyggande verksamhet.

Strålsäkerhet

Resultat och inriktning

Inga allvarliga tillbud eller haverier har inträffat vid kärntekniska anläggningar i Sverige under 2014. Inga dosgränser har överskridits vid de svenska kärnkraftverken under de senaste tio åren, och det finns goda förutsättningar för att doserna såväl till arbetstagare som till allmänheten kommer att minska ytterligare i framtiden.

Strålsäkerhetsmyndigheten beslutade i december 2014 om nya tillståndsvillkor för de tio kärnkraftsreaktorerna. Beslutet innebär en ökning av tillförlitligheten för kylning av härden i en kärnkraftsreaktor genom införande av en oberoende funktion.

Under 2014 har Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) lämnat in en ansökan till Strålsäkerhetsmyndigheten om att få bygga ut det befintliga slutförvaret för låg- och medelaktivt radioaktivt avfall (SFR) i Forsmark i Östhammars kommun för att kunna slutförvara det avfall som uppkommer vid rivningen av de svenska kärnkraftsreaktorerna. Myndigheten har även fortsatt granskningen av SKB:s ansökan om ett geologiskt slutförvar för använt kärnbränsle.

Strålsäkerhetsmyndigheten har tidigare gjort bedömningen att resurserna inom kärnsäkerhetsområdet har varit tillfredsställande. Myndigheten konstaterar nu att förutsättningarna har försämrats något. Detta beror bland annat på att kärnkraftsindustrin i viss mån har minskat sina forskningssatsningar, vilket på sikt kan påverka strålsäkerheten negativt.

Erfarenheterna från händelsen i Fukushima kommer att fortsätta att påverka utvecklingen av kärnsäkerhetsarbetet i Sverige och vår omvärld. Den s.k. Wiendeklarationen som antogs den 9 februari 2015 kommer att vara vägledande för att få system på plats som mildrar effekterna av en kärnkraftsolycka och krav på återkommande säkerhetsgranskningar. Svenska reaktorer är redan i dag utrustade med s.k. haverifilter och återkommande säkerhetsgranskningar är en del av säkerhetskulturen, men ytterligare utveckling av säkerhetskraven pågår.

Den nedläggning av två reaktorer i Ringhals som Vattenfall har aviserat och de signaler om stängning i Oskarshamn som initierats av huvudägaren aktualiserar åter frågan om kärnsäkerhet i samband med nedläggning.

Principen om att kärnkraftsindustrin ska bära de fulla kostnaderna för sin verksamhet är central. Som ett led i detta och för att säkerställa att tillräckliga avgifter betalas till kärnavfallsfonden beslutade regeringen om höjd kärnavfallsavgift för perioden 2015–2017.

Ägarna till kärnkraftverken ska även ställa säkerheter för kostnader som de avgiftsskyldiga ska betala men som ännu inte har täckts av de avgifter som betalats. Styrkan i säkerheterna kan påverkas av förändrade ägarförhållanden. Med anledning av detta har Riksgäldskontoret regeringens uppdrag att bevaka styrkan i de säkerheter som har ställts.

Lagen (1988:1597) om finansiering av hanteringen av visst radioaktivt avfall m.m., den s.k. Studsvikslagen, upphör att gälla den 1 januari 2018. Regeringen har för avsikt att genomföra en översyn av lagen.

3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten och bemyndigande

Regeringen föreslår ett anslag på 371 909 kronor. Regeringen föreslår även att riksdagen beslutar om ett bemyndigande att under 2016 för anslaget 3:1 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 60 000 000 kronor 2017–2021. Anslaget får användas för Strålsäkerhetsmyndighetens förvaltningsutgifter.

Anslaget får användas för utgifter för grundläggande och tillämpad forskning för att utveckla nationell kompetens inom myndighetens verksamhetsområde och för att stödja och utveckla myndighetens tillsyn.

Elsäkerhet

Resultat och inriktning

Regeringen bedömer att elsäkerheten i Sverige i grunden är god, vilket pekar på att Elsäkerhetsverkets verksamhet fungerar väl. Samtidigt bedömer regeringen att det finns möjligheter att ytterligare förbättra elsäkerheten.

Under 2014 har bl.a. föreskrifter om behörighet och avgifter ändrats. Vidare har utredningsarbete utförts mot bakgrund av nya EU-direktiv om bl.a. elektromagnetisk kompatibilitet och om utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar.

Vad beträffar standardiseringsverksamheten har Elsäkerhetsverket under 2014 fortsatt att delta i och driva frågor inom den nationella och internationella standardiseringen genom att medverka i 17 tekniska kommittéer. Arbetet har bl.a. omfattat elbilar, laddinfrastruktur för elbilar och solcellsanläggningar. Vidare har Elsäkerhetsverket utarbetat och publicerat den årliga elolycksfallsrapporten.

En viktig del i förbättringsarbetet är att reformera behörighetssystemet. Regeringen ser positivt på huvuddragen i betänkandet från januari 2015 (Elsäkerhet – en ledningsfråga, SOU 2014:89). Förslagen innebär bl.a. att det blir enklare för konsumenter och andra anläggningsinnehavare att säkerställa att elinstallationsarbete utförs korrekt.

4:1 Elsäkerhetsverket

Regeringen föreslår ett anslag på 59 713 000 kronor.

Anslaget får användas för Elsäkerhetsverkets förvaltningskostnader.

Motionerna

I motion 2015/16:2173 av Hans Wallmark m.fl. (M) anförs att Moderaterna ser försvarsuppgörelsen och de resursförstärkningar som uppgörelsen innebär som ett första viktigt steg mot en stärkt svensk försvarsförmåga. Utöver det som innefattas av försvarsuppgörelsen föreslår motionärerna dessutom

satsningar på forskning, psykologiskt försvar och civilt försvar. Grundat på behovet av att stärka det psykologiska försvaret och resurserna till det civila försvaret görs en annan fördelning inom utgiftsområdet än den regeringen gjort. Motionärerna vill tillföra Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) 30 miljoner kronor då FOI har ett ekonomiskt underskott som behöver hanteras för att forskningskompetensen ska kunna bibehållas. Dessutom föreslås att FOI får i uppdrag att utreda det psykologiska försvaret. Det civila försvaret utgör enligt motionärerna en viktig del i totalförsvaret, och det ingår i försvarsbeslutet att planeringen för det civila försvaret ska återupptas. För att stärka det arbetet tillförs Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) 20 miljoner kronor 2016. Riksdagen bör anvisa anslagen för 2016 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap (yrkande 1) enligt Moderaternas förslag i bilaga 2 i betänkandet.

I motion 2015/16:3184 av Daniel Bäckström m.fl. (C) och i motion 2015/16:2250 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 föreslås att riksdagen anvisar anslagen för 2016 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap på det sätt som framgår av bilaga 2 i betänkandet och med de resursförstärkningar som försvarsöverenskommelsen ger.

I motion 2015/16:2824 framhålls vidare att Kristdemokraterna ser försvarsöverenskommelsen som ett första steg mot ett starkare försvar som ändamålsenligt kan försvara Sveriges gränser. Motionärerna anför bl.a. att flygförbanden skulle kunna luftförsvara nordligaste Sverige och delar av Sydsverige under begränsad tid, eller i en riktning under något längre tid under förutsättning att det återskapas ett krigsbassystem så att flygplanen inte blir beroende av ett litet fåtal sårbara baser. Enligt motionärerna är dock risken för närvarande stor att uppgifterna inte kan genomföras som beskrivet om det finns ett lufthot i form av konventionellt attackflyg, beväpnade obemannade flygfarkoster, kryssningsrobotar eller ballistiska robotar. Därför ställer sig motionärerna positiva till att överenskommelsen skjuter till ytterligare ett toppmodernt luftvärnssystem under överenskommelsens löptid (yrkande 7). Motionärerna yrkar vidare på ett tillkännagivande till regeringen om det som anförs om att luftvärnet ska ha kapaciteten att täcka minst två större geografiska områden och Gotland (yrkande 8).

I motion 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 86 föreslås att riksdagen anvisar anslagen för 2016 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt Sverigedemokraternas förslag på det sätt som framgår av bilaga 2 i betänkandet. Motionärerna yrkar på ett tillkännagivande till regeringen om det som anförs om att bemyndiga regeringen att för 2016 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 50 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden (yrkande 85).

I samma motion anförs att riksdagen ska ställa sig bakom det som anförs om att raketartilleri och attackhelikoptrar bör läggas in i den 25-åriga investeringsplanen och att anskaffning av fem Visbykorvetter, fem ubåtar A26 och en ny minröjningsdivision bör läggas in i den tioåriga investeringsplanen

(yrkandena 69 och 70). Vidare föreslår motionärerna att Försvarets materielverk bör tilldelas medel för egen utveckling (yrkande 43) och att riksdagen ska ställa sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarexportmyndigheten (FXM) ska få stärkta förutsättningar. Motionärerna menar att FMV lider av de ständigt kommande sparbetingen och omorganisationerna och att FMV också bör ha medel för egen utveckling (yrkande 39).

Motionärerna föreslår vidare att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslag till internationella fredsoperationer inte ska belasta utgiftsområde 6 (yrkande 23). Motionärerna yrkar på ett tillkännagivande till regeringen om det som anförs i motion 2015/16:3125 av Björn Söder m.fl. (SD) om att extra medel ska tillskjutas Försvarmakten som kompensation för de ekonomiska konsekvenserna av internationella insatser. Enligt motionen bör Sverige efter förmåga, när vi finner starka motiv därtill, aktivt delta i insatser inom ramen för FN och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) samt verka för att stärka dessa organisationers kapacitet. Det är också av vikt att insatserna har tydliga mål och en genomtänkt strategi för att insatsen ska kunna bidra till fred och stabilitet. Däremot får inte internationella insatser leda till att vårt eget lands fortbestånd ställs på spel. Därför bör extra medel tillskjutas Försvarmakten som kompensation för de ekonomiska konsekvenserna av internationella insatser (yrkande 6).

I motion 2015/16:3165 av Allan Widman m.fl. (FP) framhålls att säkerheten i vårt närområde är kraftigt försämrad och att svensk försvarspolitik måste ställas om så att den nationella dimensionen prioriteras. Motionärerna konstaterar att Försvarmakten upplever stora svårigheter med att bemanna försvaret fullt ut med anställda yrkessoldater och anser därför att processen för att aktivera värnplikten behöver påskyndas. En aktiverad värnplikt ska inte ersätta ett yrkesförsvaret utan komplettera rekryteringen av soldater på frivillig väg.

Motionärerna anför att Folkpartiet liberalerna ställde sig utanför vårens försvarsuppgörelse eftersom ambitionerna var alltför lågt satta. Det står enligt motionärerna klart att de medel som regeringen har anslagit för att stärka svensk försvarsförmåga är långt ifrån tillräckliga för att Sverige ska kunna leva upp till de krav som fred och säkerhet ställer i vår tid. Det kräver ökade resurser, och i motionen föreslås att de ekonomiska anslagen sammantaget ska höjas, inklusive en kompensation för ökade ungdomsarbetsgivaravgifter och hyreshöjningar för Försvarmakten och Fortifikationsverket. I motionen framhålls vidare att Folkpartiet liberalerna länge har betonat Gotlands betydelse för ett effektivt försvar av Sverige. Sammantaget innebär reformen 2016 ett resurstillskott på 1 000 miljoner kronor över anslagen 1:1, 1:2, 1:3 och 1:6. Inom ramen för motionärernas föreslagna satsningar på anslaget 1:1 finansieras den försöksverksamhet med plikt som föreslås 2016. De 5 miljoner kronor som avsätts på anslaget 1:6 möjliggör att ca 700 personer mönstrar på försök under året. Motionärerna vill prioritera satsningar på försvaret och understryker att Folkpartiet liberalernas mål är en Natoanslutning under

innevarande mandatperiod. Inget annat bedöms kunna förbättra vår nationella säkerhet på ett lika avgörande sätt. Motionärerna yrkar därför att riksdagen ska anvisa anslagen för 2016 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt Folkpartiet liberalernas förslag på det sätt som framgår av bilaga 2 i betänkandet.

Utskottets ställningstagande

Anslagen

I den försvarspolitiska inriktningspropositionen redovisade regeringen vilka förstärkningar den försvarspolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna möjliggör. När riksdagen fattade beslut om den försvarspolitiska inriktningen framhöll utskottet i likhet med regeringen att det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Utskottet delade också regeringens bedömning om behovet av ett psykologiskt försvar med syftet att så långt det är möjligt under störda förhållanden säkerställa ett öppet och demokratiskt samhälle med åsiktsfrihet och fria medier. I det försvarspolitiska inriktningsbeslutet framhöll utskottet vidare Sveriges strategiska intresse av att ha militär närvaro på Gotland och ansåg att den planerade utökningen av svensk militär närvaro på Gotland svarade mot den nuvarande utvecklingen i Östersjöområdet.

Utskottet har tidigare redovisat att man ser positivt på regeringens sätt att med hjälp av totalförsvarsplikten stärka personalförsörjningen av det militära försvaret. Utskottet vill samtidigt understryka personalförsörjningens betydelse för den svenska försvarsförmågan och behovet av fortsatta reformer och förutsätter att regeringen tydligt redovisar för riksdagen hur förutsättningarna för att personalförsörja Försvarsmaksorganisation 2016 utvecklas och därmed bidrar till den ökning av förbandens krigsduglighet som utgör en hörnpelare i det försvarspolitiska inriktningsbeslutet.

När det gäller materielförsörjningen har utskottet tidigare framhållit att den måste ses som instrumentell för att höja krigsförbandens operativa förmåga under försvarsinriktningsperioden och att utskottet därför delar regeringens bedömning när det gäller principerna för materielförsörjningen. Utskottet har i detta sammanhang understrukit vikten av att undvika glapp i den operativa förmågan. Utskottet vidhåller att den försvarspolitiska inriktningen med sitt enskilt viktigaste fokus på förbandens ökade operativa förmåga också gör att ingenting kan anses vara viktigare för materielförsörjningen än att materielsätta alla förbanden i Försvarsmaksorganisation 2016. Utskottet anser därför att yrkande 39 i motion 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) om att anvisa medel till Försvarets materielverk för egenutveckling bör avstyrkas. Utskottets prioritering fortsätter i stället att vara minskade kostnader, kortare ledtider från beställning till leverans av materiel och ökad tillgänglighet till materielen i krigsförbanden.

Som ett led i förverkligandet av det försvarspolitiska inriktningsbeslutet föreslås en viss ombalansering från internationella operationer och insatser till nationell verksamhet. Utskottet delar regeringens bedömning och anser att ombalanseringen av anslaget 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt är väl avvägd. Dessutom står utskottet fortfarande fast vid den bedömning som redovisades i inriktningsbeslutet om att Försvarsmaktens förmåga även utvecklas genom deltagande i internationella insatser. Utskottet avstyrker därför yrkande 23 i motion 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) och yrkande 6 i motion 2015/16:3125 av Björn Söder m.fl. (SD).

Försvarsexportmyndigheten (FXM) upphör som myndighet, och utskottet delar regeringens bedömning att nödvändigt exportstöd inom försvarssektorn kan bedrivas inom en annan myndighetsstruktur med bibehållna krav på affärsmässighet och transparens, men med högre kostnadseffektivitet. Utskottet anser därför att yrkande 43 i motion 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) om anslagsförstärkningar för FXM bör avslås.

För budgetåret 2016 föreslår utskottet att riksdagen anvisar anslagen inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap i enlighet med bilaga 3 och med samma fördelning som regeringen föreslagit.

När det gäller regeringens förslag till anslagsändamål (anslagsvillkoret) för anslaget 1:11 Internationella materielsamarbeten och industrifrågor m.m. vill utskottet anföra följande: Enligt förslaget i propositionen preciseras anslagsvillkoret så att det får användas för att finansiera överlåtelse och upplåtelse av materiel som inte behövs för Försvarsmaktens operativa förmåga eller som annars kan avvaras för begränsad tid. Regeringens rätt att överlåta materiel är begränsad till vad som följer av 8 kap. 6 § budgetlagen, vilket innebär att regeringen får överlåta sådan lös egendom som nu är aktuell om egendomen inte längre behövs för statens verksamhet eller blivit obrukbar eller om den inte har anskaffats med statens medel.

Utskottet anser att anslagsvillkoret 1:11 i den här delen ska ha samma omfattning som rätten att överlåta materiel enligt budgetlagen samt rätt att upplåta materiel enligt det särskilda bemyndigande som avser upplåtelse av materiel som kan avvaras under begränsad tid till de länder till vilka JAS 39 C/D har upplåtits. Utskottets förslag till bemyndigande beskrivs nedan i avsnittet om bemyndiganden och ekonomiska åtaganden.

När det gäller ändamål och villkor för anslaget 1:11 i övrigt samt för alla övriga anslag gör utskottet ingen annan bedömning än regeringen. Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag även i övrigt och gör ingen annan bedömning än den som redovisas i propositionen.

Centerpartiet och Kristdemokraterna har i sina motioner föreslagit samma anslagsfördelning som regeringen. Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2015/16:1 utgiftsområde 6 punkt 11 och motionerna 2015/16:2250 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 och 2015/16:3184 av Daniel Bäckström m.fl. (C) samt avslår motionerna 2015/16:2173 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1, 2015/16:3165 av Allan Widman m.fl. (L) och 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 86.

Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

I budgetpropositionen för 2016 redovisar regeringen några av de större materielprojekt som Försvarsmakten beställt under 2015 eller tidigare tillsammans med nya inplanerade anskaffningar (tabell 3.12 i prop. 2015/16:1 s. 64). Utskottet stöder en oförändrad materieförsörjningsstrategi med utgångspunkten att Försvarsmaktens operativa behov ska vara styrande för materieförsörjningen. Utskottet vill understryka att tillgången till nödvändig materiel är en förutsättning för utvecklingen av krigsförbandens operativa förmåga. Utskottet kan konstatera att det finns en tydlig redovisning av vilka nya förstärkningar som möjliggörs genom den ingångna överenskommelsen om försvarspolitikens inriktning mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna (prop. 2014/15:109).

Samtidigt kan utskottet konstatera att i Försvarsmaktens underlag till den försvarspolitiska inriktningspropositionen föreslog myndigheten ett antal prioriterade åtgärder som inte ryms inom de förstärkta anslagsramar som regeringen föreslår. Mot bakgrund av de brister som identifierats i materieförsörjningen redovisar regeringen att ett arbete har påbörjats med att analysera avvikelserna i investeringsplaneringen. Syftet är att säkerställa att krigsförbanden tillförs nödvändig materiel i tid. Utskottet ser det som angeläget att arbetet under 2016 resulterar i en åtgärdsplan som kan inordnas i den process för planering, beslut och uppföljning som regeringen genomför med stöd av den s.k. Investeringsplaneringsutredningens förslag (SOU 2014:15). De utmaningar som försvarets stora omsättnings-, nyanskaffnings- och uppgraderingsbehov innebär måste hanteras. Utskottet delar därför regeringens bedömning att en operativ balans även måste säkerställas på längre sikt och att en samlad strategisk avvägning och prioritering för materieförsörjningen från 2021 måste utarbetas.

Regeringens redovisning i propositionen av materieförsörjningen och avvägningarna inom den aviserade planeringsramen gör att utskottet inte anser att det krävs ytterligare åtgärder i nuläget. Utskottet påminner i sammanhanget om riksdagens tillkännagivande om Sveriges tillgång till långräckviddiga bekämpningssystem under kommande mandatperioder (bet. 2015/16:FöU3, rskr. 2015/16:49). Utskottet tillstyrker därför samtliga regeringens förslag till beställningsbemyndiganden med de prioriteringar som redovisats, men vill samtidigt framhålla att utskottet har som utgångspunkt att det underlag som redovisas i budgetpropositionens tabeller 3.11 och 3.12 kommer att utvecklas ytterligare i linje med de förbättringar regeringen aviserat och som tar sin utgångspunkt i förslagen från utredningen Investeringsplanering för försvarsmateriel. Behovet av att utveckla budgetpropositionens delar om materielinvesteringar ytterligare framhålls i budgetbetänkandets avsnitt om regeringens resultatredovisning för utgiftsområdet. Syftet är att ge utskottet fullödlig information så att det kan fatta investeringsbeslut på lång sikt och på strategisk nivå, vilket utskottet anser vara nödvändigt.

I den försvarspolitiska inriktningspropositionen har regeringen anfört att den enskilt viktigaste åtgärden under perioden fram till 2020 är att öka den

operativa förmågan i krigsförbanden. För att öka den operativa förmågan på sikt ombeväpnas stridsflygdivisionerna från JAS 39 C/D till JAS 39 E. Ombeväpningen inleds under försvarsinriktningsperioden, men den första JAS 39 E-divisionen blir operativ först efter periodens slut. Regeringen har vidare framhållit att tillgänglighet i stridsflygsystemet över tiden är av särskild vikt. Tillgängligheten ska enligt regeringen medge ett ökat flygtidsuttag, vilket bidrar till att säkerställa den flygoperativa förmågan under ombeväpningsfasen från JAS 39 C/D till JAS 39 E. Utskottet instämmer i regeringens bedömning när det gäller tillgängligheten och lägger stor vikt vid att den säkerställs. När utskottet berett frågor om exportstöd under föregående ombeväpningsperiod har utskottet framhållit att flygstridskrafternas egen ombeväpning innebär att tillgängliga resurser för att genomföra exportstöd för JAS 39 är begränsade (bet. 2001/02:FöU2). Samtidigt anser utskottet i likhet med vad regeringen anför i den försvarspolitiska inriktningspropositionen att exportstödjande verksamhet bör användas som ett medel för att främja en kostnadseffektiv materielförsörjning och därmed bidra till Försvarsmaktens operativa förmåga.

Att Gripen-systemet används av fler länder innebär möjligheter till kostnadsdelning och därmed lägre kostnader för vidmakthållande och vidareutveckling för Försvarsmakten. Detta bidrar till att främja en kostnadseffektiv materielförsörjning. Avtal om upplåtelse av JAS 39C/D har ingåtts med andra länder med detta syfte. Sverige bör stå fast vid de exportåtaganden som finns i relation till dessa länder. Utskottet föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2016 besluta om upplåtelse av sådan materiel som kan avvaras under begränsad tid till de länder till vilka JAS 39 C/D har upplåtits.

Det är viktigt att det exportstöd som staten genomför utgår från en försvars- och säkerhetspolitisk helhetsbedömning som inbegriper konsekvenserna för Försvarsmaktens operativa förmåga. Om andra bemyndiganden i exportstödjande syfte skulle krävas utgår utskottet från att regeringen redovisar en sådan helhetsbedömning.

Krediter i Riksgäldskontoret

Utskottet tillstyrker regeringens alla förslag till bemyndiganden att för olika ändamål besluta om lån och krediter i Riksgäldskontoret med de begränsningar som regeringen har angett. Utskottet gör ingen annan bedömning än den som gjordes tidigare vid beredningen av 2015 års budget när det gäller den kredit som regeringen föreslagit för utnyttjande i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden. Därmed föreslår utskottet att proposition 2015/16:1 utgiftsområde 6 punkterna 1,5 och 9 bifalls och att yrkande 85 i motion 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) avslås.

Investeringsplaner

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till investeringsplaner för såväl Försvarsmakten som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Utskottet anser att proposition 2015/16:1 utgiftsområde 6 punkt 2 bör bifallas och att motionsyrkandena 7 och 8 i motion 2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) och yrkandena 69 och 70 i motion 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) bör avslås med hänvisning till det som utskottet har anfört om materielanskaffning under förslaget om beställningsbemyndiganden.

Dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden i frågor om dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället.

Jämför reservationerna 6 (SD), 7 (V), 8 (M, C, V, L, KD) och 9 (M, C, L, KD).

Bakgrund och tidigare behandling

När regeringen i propositionen Ett användbart försvar (prop. 2008/09:140 s. 37) lämnade förslag till en ny försvarspolitisk inriktning redovisade regeringen att Försvarsmakten bör kunna bistå det övriga samhället och andra myndigheter vid behov. Regeringen framhöll att Försvarsmakten i många fall har resurser som saknas inom andra samhällssektorer och som ofta är användbara när samhället utsätts för påfrestningar. Det bedömdes som naturligt att dessa resurser kommer till användning när så behövs. Förutsättningen för detta bistånd var enligt regeringen att det kunde ges inom ramen för Försvarsmaktens befintliga förmåga och resurser. Stödet skulle normalt kunna inordnas i Försvarsmaktens ordinarie verksamhet och fick enligt regeringen varken bli dimensionerande eller utgöra ett hinder för den ordinarie verksamheten vid myndigheten.

I budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1) konstaterade regeringen att Försvarsmaktens stöd till polisen med medeltung helikopterkapacitet – som helikopterbataljonen ska planera, öva och ha beredskap för – ställer dimensionerande krav på Försvarsmaktens beredskap och verksamhet. Det innebar enligt regeringens redovisning ett avsteg från principen att Försvarsmaktens stöd till civila aktörer ska ges med befintliga förmågor och resurser. Regeringen ansåg att principen fortfarande var giltig och viktig men att den aktuella kapaciteten var så pass unik och vinsterna på samhällsnivå så pass stora att ett avsteg i det specifika fallet bedömdes vara motiverat. Regeringen redovisade utvecklingen av samverkan mellan Försvarsmakten och polisen som angelägen. Som ett led i detta gav regeringen Försvarsmakten i uppgift att stödja polisens nationella insatsstyrka och vissa andra polisiära enheter med medeltung helikopterförmåga. I budgetpropositionen redovisades att Försvarsdepartementet den 30 januari 2013 hade tillsatt en utredare med uppgift att överväga Försvarsmaktens möjligheter att på kort och lång sikt stödja polisens nationella insatsstyrka med medeltung helikopterkapacitet (Fö2013:A). I uppdraget ingick att lämna ett samlat förslag på hur Försvarsmakten skulle kunna stödja polisen vid allvarliga händelser, föreslå nödvändiga förordningsändringar och redovisa totalkostnaden för att inrätta funktionen och utföra uppgiften. Uppdraget slutredovisades den 15 juni 2013. Utredaren lämnade ett förslag som innebar att stödet Försvarsmakten skulle

lämna till polisen med två medeltunga helikoptrar omfattade 10 flygtimmar per vecka, och utredaren redovisade att kostnaden för ett fullt utbyggt stöd skulle uppgå till ca 50 miljoner kronor per år. Av utredningen framgår även att det skulle tillkomma kostnader för investeringar om ca 25 miljoner kronor för att bl.a. kunna möta behovet av tidskritiska transporter.

Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2014 beslutade utskottet att yttra sig till finansutskottet över propositionen och avgränsat till frågan om Försvarsmaktens stöd till det övriga samhället, avsnitt 3.4.1.1 Beredskap och insatser nationellt i proposition 2013/14:1 utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap, och de överväganden regeringen redovisat i denna fråga under avsnitt 3.5.1. I protokollsutdrag från den 15 oktober 2013 konstaterade utskottet att regeringen gjort ett avsteg från principen om att Försvarsmaktens stöd till civila aktörer ska ges med befintliga förmågor och resurser för att Försvarsmakten ska kunna stödja bl.a. polisens nationella insatsstyrka med medeltung helikopterkapacitet. Utskottet delade regeringens bedömning att helikopterkapaciteten är unik och att vinsterna på samhällsnivå är så pass stora att ett avsteg kan motiveras. Eftersom polisens transportkapacitet kan vara avgörande vid allvarliga händelser välkomnade utskottet regeringens förslag om att delvis kompensera Försvarsmakten för ökade kostnader. Utskottet såg med tillfredsställelse på att regeringen i budgetpropositionen för 2014 hade funnit lämpliga former för att möjliggöra detta både genom att tillföra nya medel till utgiftsområde 6 och genom överföringar från utgiftsområde 4 anslaget 1:1 Polisorganisationen.

När riksdagen beslutade om den försvarspolitiska inriktningen för Sveriges försvar 2016–2020 framhöll utskottet det som positivt att regeringen beskriver det som en av Försvarsmaktens fyra uppgifter att bistå det övriga samhället vid allvarliga olyckor och fredstida kriser. Utskottet menade att uppgiften är viktig och tydligt formulerad men att den aldrig får bli dimensionerande för Försvarsmakten. Av det följer enligt utskottets bedömning att polisen och andra myndigheter själva bör ha de personella och kompetensmässiga resurser som krävs för att lösa organisationens grundläggande uppgifter i den dagliga verksamheten. Utskottet avstyrkte därför ett motionsyrkande om att den svenska polisen bör avveckla sin IED-förmåga (improvised explosive device, dvs. hemmagjorda sprängladdningar) och att den förmågan endast bör finnas hos Försvarsmakten (bet. 2014/15:F6U11, rskr. 2014/15:251).

I budgetpropositionen för 2016 anför regeringen att Försvarsmakten med befintlig förmåga och resurser ska bistå det övriga samhället och andra myndigheter vid behov. Regeringen konstaterar att Försvarsmakten under 2014 har fortsatt lämna värdefullt stöd till civil verksamhet och att myndighetens förmåga att stödja civil verksamhet har fortsatt att utvecklas, bl.a. genom att Försvarsmakten under 2014 intagit beredskap för att stödja polisen med helikoptertransporter. För att Försvarsmakten ska kunna stödja polisen med denna resurs föreslås en ökning av anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap om totalt 30 miljoner kronor för budgetåret 2016. Vidare redovisar regeringen att Försvarsmakten vid ett stort

antal tillfällen även har lämnat stöd till civil verksamhet, däribland i samband med skogsbranden i Västmanland, höga vattenflöden i Halland, ammunitionsröjning och eftersök av försvunna personer samt som stöd med flyg- och helikoptertransporter. Sammantaget bedömer regeringen att Försvarsmakten har förmåga att stödja den civila verksamheten på den nivå som krävs. De regionala staberna har under året bidragit till en god förmåga att samverka med andra myndigheter och lämna stöd till samhället. Uppbyggandet av stödet till polisen när det gäller beredskap med medeltung helikopterkapacitet har enligt regeringens bedömning fortsatt enligt plan. Regeringen ser särskilt positivt på den pågående utvecklingen av samarbetet mellan polisen och Försvarsmakten när det gäller möjligheterna för Försvarsmakten att ge bistånd till polisen vid terrorismbekämpning. Övningar och förberedelser har genomförts i nära samarbete med Polismyndigheten, och nödvändiga förutsättningsskapande processer är framtagna. Regeringen redovisar att stödets inverkan på andra uppgifter beror på den valda ambitionsnivån, där beredskapstid och startberedskap är faktorer som påverkar Försvarsmaktens förmåga att hantera andra uppgifter.

Regeringen konstaterar att Försvarsmakten har kvalificerade resurser som i många fall kan komma till nytta inom andra samhällssektorer. Försvarsmakten ska därför vid behov bistå det övriga samhället och andra myndigheter inom ramen för sina befintliga förmågor och resurser. I vissa fall kan dock stöd till samhället ställa särskilda krav på exempelvis samverkan, planering, övning eller viss beredskap; detta regleras då i särskild ordning. Försvarsmakten ska i större omfattning kunna bidra med ett kvalificerat stöd till det övriga samhället. En stärkt samverkan mellan civila och militära verksamheter ska enligt regeringens redovisning i budgetpropositionen för 2016 bidra till ökad säkerhet och trygghet samt medföra ett rationellt utnyttjande av samhällets samlade resurser. För 2016 har regeringen föreslagit en ökning om totalt 30 miljoner kronor av anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap för att bidra till finansiering av det stöd som Försvarsmakten ska kunna lämna till Polismyndigheten i form av tung helikopterkapacitet.

Motionerna

I motion 2015/16:28 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkar motionärerna på ett tillkännagivande till regeringen om det som anförs i motionen om att det bör uppdras åt Försvarsmakten att planera och dimensionera sin verksamhet för att kunna bistå det civila samhället vid nationella kriser och katastrofer. Motionärerna konstaterar att försvarets stöd till samhället och andra myndigheter vid behov i dag ges ”inom ramen för Försvarsmaktens befintliga förmåga och resurser” och att ”stödet till samhället vid allvarliga olyckor och fredstida krissituationer ska inte vara dimensionerande för Försvarsmakten”. Branden i Västmanland hade enligt motionärernas bedömning kunnat släckas tidigare om Försvarsmakten fått i uppgift att hålla viss beredskap för att stödja samhället med brandbekämpning. Så är inte fallet i dag, och enligt ovan

citerade skrivningar ändras inte uppdraget med den nya försvarspolitiska inriktning som antogs våren 2015. I motionen anförs därför att Vänsterpartiet vill ge Försvarsmakten ett uppdrag att bistå samhället vid nationella kriser och katastrofer (yrkande 4).

I motion 2015/16:2171 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD) framhålls att tillgången på och samordningen av landets helikopterresurser är en viktig aspekt av krisberedskapen. Dessa kan användas t.ex. för släckningsarbete, evakuering av människor och att snabbt föra fram utrustning för krishantering till ett utsatt område. Vid skogsbranden i Västmanland valde räddningsledarna att inte utnyttja försvarets helikopter för att få en bättre bild av branden eller att begära ytterligare hjälp från Försvarsmakten. Motionärerna anför att Försvarsmakten inte heller kunde använda alla befintliga helikopterresurser för att bekämpa branden på grund av att såväl helikopter 14 som 16 saknade relevant utrustning för brandbekämpning. Försvarsmakten har i dag en stor helikopterkapacitet efter att ha anskaffat ett stort antal medeltunga helikoptrar de senaste åren. Den kapaciteten bör enligt motionärerna än mer kunna komma till användning som en resurs för Sveriges krisberedskap än vad som är fallet i dag. Användningen för krisberedskapsändamål ska inte vara dimensionerande för försvarets helikoptrar, men en översyn bör göras av hur Försvarsmaktens helikoptrar kan användas för krishantering. Översynen bör inkludera aspekter som hur samordningen med civila myndigheter kan förbättras och att Försvarsmakten ska göra en inventering av hur befintlig och ny utrustning kan användas i krisberedskapen. I motionen yrkas på ett tillkännagivande till regeringen om det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utöka användningen av Försvarsmaktens helikoptrar i krisberedskapen (yrkande 2).

I motion 2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkar motionärerna på ett tillkännagivande till regeringen om det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att utreda hur Försvarsmakten skulle kunna vara övriga samhället behjälpligt vid krissituationer (yrkande 14). Motionärernas bedömning är att Försvarsmakten har kompetenser och resurser som skulle kunna spela en stor roll vid olika typer av påfrestningar på samhället, t.ex. naturkatastrofer, terrorhandlingar och allvarliga olyckor. Motionärerna menar att det har funnits en uttalad tveksamhet såväl på politisk nivå som bland andra myndigheter att utnyttja Försvarsmaktens olika förmågor vid händelser där olika civila myndigheter har huvudansvaret. I motionen beskrivs risken att det byggs upp parallella kompetenser inom statsförvaltningen och att underhållskostnaderna för olika system blir höga genom att materielanskaffning och underhåll inte samordnas mellan civila myndigheter och Försvarsmakten. I Försvarsmakten finns resurser och kompetenser som borde kunna utgöra en del av samhällets beredskap vid allvarliga hot, olyckshändelser och katastrofer. Försvarsmakten disponerar t.ex. ett femtiotal helikoptrar. Det stora hindret för att nyttja dessa vid exempelvis eftersök eller ambulanstransport är i grunden inte bristande lagstiftning eller författningsstöd – myndigheter har rätt att begära stöd från varandra.

Problemet motionärerna ser är snarare olika myndigheters tendens att vilja skaffa egna resurser för alla tänkbar eventualiteter. Motionärerna anser att det leder till en dålig hushållning med statens medel och att Försvarmaktens resurser riskerar att bli utnyttjade i situationer där de skulle kunna göra stor nytta om det inte genomförs några mer omfattande samövningar.

I motion 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) föreslås att riksdagen ska ställa sig bakom det som anförs i motionen om att polisens IED-förmåga (improvised explosive device, dvs. hemmagjorda sprängladdningar) bör avvecklas och att ansvaret bör läggas på Försvarmakten. Motionärerna anser att det är bättre med en ansvarig myndighet och att allt ansvar ska läggas på Försvarmakten som har de bästa kunskaperna (yrkande 66).

Utskottets ställningstagande

När riksdagen beslutade om den försvarspolitiska inriktningen för Sveriges försvar 2016–2020 framhöll utskottet det som positivt att en av Försvarmaktens fyra uppgifter även i fortsättningen är att bistå det övriga samhället vid allvarliga olyckor och fredstida kriser. Utskottet anser fortfarande att uppgiften är viktig men understryker nu som då att den aldrig får bli dimensionerande för Försvarmakten med undantag för stödet till polisen med helikoptertransporter. När det gäller förslaget som regeringen lämnade 2013 om att Försvarmakten t.ex. ska kunna stödja polisens nationella insatsstyrka med medeltung helikopterkapacitet ansåg utskottet att kapaciteten är så pass unik och att samhällsvinsterna så pass stora att ett avsteg från principen att Försvarmaktens stöd inte ska vara dimensionerande ändå var motiverat. Utskottet vill i nuläget inte lägga till fler undantag och utöka ändamålet för anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap ytterligare, varför utskottet avstyrker yrkande 4 i motion 2015/16:28 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) och yrkande 66 i motion 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD).

Med utgångspunkt i den principen delar utskottet regeringens bedömning i budgetpropositionen att Försvarmakten i större omfattning ska kunna bidra med ett kvalificerat stöd till övriga samhället. Utskottet lägger stor vikt vid en stärkt samverkan mellan civila och militära verksamheter och anser att det bidrar både till ökad säkerhet och till ett mer rationellt utnyttjande av resurser.

Utskottet kan konstatera att undantaget från principen om dimensionering föregicks av en utredning om stöd till polisen med medeltung helikopterkapacitet. Utskottet förutsätter att regeringen även fortsättningsvis kommer att redovisa en hållbar finansiering och hur Försvarmakten delvis kompenseras för de 50 miljoner kronor som stödet kostar på årsbasis. När det gäller Försvarmaktens stöd inom krisberedskapen eller vid krissituationer i övrigt vill utskottet betona att samverkan mellan civila och militära verksamheten bör fortsätta att stärkas under 2016. Utskottet förutsätter att regeringen med utgångspunkt i de krav detta ställer på exempelvis planering och övning följer och redovisar resultaten för riksdagen. Utskottet ser mot denna bakgrund inte skäl att tillstyrka yrkande 2 i motion 2015/16:2171 av

Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD) och yrkande 14 i motion 2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD).

Framtida inriktning för utgiftsområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett yrkande om den framtida inriktningen för utgiftsområdet.

Jämför reservation 10 (SD).

Bakgrund och tidigare behandling

Utskottet behandlade frågan om att utgiftsområde 6 styrs mot en upprustning motsvarande 2 procent av BNP i budgetbetänkandet för 2014 (bet. 2013/14:FöU1). Utskottet såg det då som en god ordning att avvakta den försvarspolitiska rapporten för att sedan med den och en bred politisk samsyn som grund besluta om den framtida inriktningen för utgiftsområdet.

I beslutet om försvarspolitisk inriktning för Sveriges försvar 2016–2020 redovisas att utskottet ställer sig positivt till att successivt stärka anslagen under försvarsinriktningsperioden och konstaterade att regeringen återkommer i samband med budgetpropositionerna för att kunna tillföra 10,2 miljarder kronor utöver de förstärkningar som redan hade aviserats för inriktningsperioden (2014/15:FöU11 s. 41–42).

Motionerna

I motion 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) framhålls att Baltikum som huvudsakligen har inriktat sig på internationella insatser tidigare nu håller på att stärka territorialförsvaret. Estland satsar 2 procent, Litauen 0,8 procent och Lettland 1,3 procent av BNP på sina respektive försvarsmakter. Litauen och Lettland har beslutat att höja anslagen till 2 procent av BNP. Alla baltiska länder är intresserade av ett nära försvarssamarbete med Norden. I motionen anförs dock att Sveriges baltiska grannländer inte tar Sveriges nuvarande solidaritetsförklaring på allvar och att Sverige för närvarande inte har några reella resurser att påverka förloppet av en kris i Baltikum. Den hittillsvarande säkerhetspolitiska inriktningen kräver antingen en anpassning av politiken till Sveriges faktiskt existerande resurser eller – vilket motionärerna förordar – en betydande resurstillförsel till det svenska försvaret. I början av 1980-talet var försvarets andel av BNP 2,9 procent, för att sedan sjunka till dagens 1 procent. De minskade försvarsanslagen och stora omställningskostnader i kombination med en ensidig inriktning mot ett renodlat insatsförsvar har gjort att den svenska förmågan till territoriellt försvar på allvar kan ifrågasättas. Enligt motionen hotas hela försvarsgrenar av systemkollaps inom några få år och

nedrustningspolitiken få ett slut. Motionärerna yrkar därför på ett tillkännagivande till regeringen om det som anförs i motionen om att anslaget för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap aldrig får underskrida 2 procent av BNP fr.o.m. 2025 (yrkande 36).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att den säkerhetspolitiska situationen har försämrats. Utskottet ställde sig vid beslutet om försvarspolitisk inriktning positivt till avsikten att successivt stärka anslagen under försvarsinriktningsperioden och konstaterade att regeringen återkommer i samband med budgetpropositionerna för att kunna tillföra 10,2 miljarder kronor utöver de förstärkningar som redan tidigare aviserats för perioden 2016–2020. Utskottet anser att de förstärkningar som den försvarspolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna möjliggör är en god grund för att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Utskottet avstyrker därför yrkande 36 i motion 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD).

Ny myndighetsstruktur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden i frågor om ny myndighetsstruktur för totalförsvaret.

Jämför reservationerna 11 (SD), 12 (M, C, L, KD), 13 (SD) och 14 (SD).

Bakgrund och tidigare behandling

Vid beredningen av den försvarspolitiska inriktningen 2016–2020 (bet. 2014/15:FöU11) delade utskottet regeringens bedömning att planeringen för det civila försvaret bör återupptas och genomföras med utgångspunkt i en helhetssyn där hotskalan omfattar såväl fredstida krissituationer som höjd beredskap. Utskottet instämde också i att det i nuläget är av särskild betydelse att planeringen av det civila försvarets bidrag till Försvarsmaktens operativa förmåga vid höjd beredskap, och då ytterst i en krigssituation, omhändertas.

I betänkande 2013/14: FöU11 anförde utskottet att det civila försvaret till stor del bygger på – och ska bygga på – dagens befintliga och civila krisberedskapsverksamhet. Ansvarsprincipen bedömdes vara central även i fortsättningen, vilket utskottet också upprepade vid beredningen av den försvarspolitiska inriktningen. Likt regeringen bedömde utskottet att det civila försvaret krävde ytterligare åtgärder, som det tidigare inte hade ansetts finnas behov av inom krisberedskapen för fredstida krissituationer (bet. 2014/15:FöU11).

I samband med beredningen av den försvarspolitiska inriktningen delade utskottet dessutom regeringens bedömning om behovet av ett psykologiskt försvar med syftet att så långt det är möjligt under störda förhållanden säkerställa ett öppet och demokratiskt samhälle med åsiktsfrihet och fria medier. Utskottet underströk vidare att MSB:s roll var central i fråga om Sveriges psykologiska försvar och det civila försvaret som helhet samt att den borde vidareutvecklas med beaktande av att detta var en uppgift för flera myndigheter och aktörer. En utvecklad samverkan ansågs vara nödvändig. Utskottet instämde också i att det förberedande och hanterande arbete som regeringen och Regeringskansliet utför i samband med militära operationer i fredstid och under höjd beredskap var viktigt, liksom gemensamma övningar för Regeringskansliet och Försvarsmakten samt andra berörda myndigheter inför en situation med höjd beredskap. I budgetpropositionen för 2016 framhåller regeringen att den noga avser att följa arbetet med att utveckla Sveriges förmåga till psykologiskt försvar.

Den 18 februari 2015 tillkännagav riksdagen för regeringen som sin mening att regeringen borde följa upp Alarmeringstjänstutredningens betänkande med att utreda hur en sammanhållen myndighet för alarmeringstjänsten bör organiseras (bet. 2014/15:FöU6, rskr. 2014/15:104). Av budgetpropositionen för 2016 framgår att regeringen avser att se över frågan om att ur ett allsidigt perspektiv utarbeta förslag som kan ligga till grund för regeringens kommande ställningstagande om hur framtidens alarmeringstjänst lämpligen bör regleras och organiseras. Den 12 november 2015 fattade regeringen beslut om kommittédirektiv för den utredning som senast den 31 maj 2017 ska redovisa sitt betänkande (dir. 2015:113). Regeringen avser även att före årsskiftet 2015/16 presentera en skrivelse med anledning av Riksrevisionens granskning av regeringens styrning av SOS Alarm.

När det gäller utformningen av Försvarsmaktsorganisationen konstaterade utskottet i betänkande 2014/15:FöU11 att det värdesatte samsynen som råder mellan regeringen och Försvarsmakten. Vidare delade utskottet regeringens bedömning att krigsförbanden i första hand bör utformas för att kunna möta ett väpnat angrepp. Krigsförband med sådan förmåga, menade utskottet, har även goda förutsättningar att t.ex. lösa uppgifter i fredstid och att delta i internationella insatser och operationer. Utskottet bedömde att Försvarsmaktens förmåga också utvecklas genom deltagande i internationella insatser och att utlandsstyrkan inte borde bli en egen myndighet.

Motionerna

I motion 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) framhåller motionärerna att en ny civilförsvarsmyndighet bör inrättas under en civilbefälhavare (yrkande 20). Vidare framför motionärerna att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) bör läggas ned och att verksamheten bör överföras till Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) och en ny civilförsvarsmyndighet (yrkande 21). Dessutom bör SOS Alarm, enligt

motionärerna, inkorporeras i den nya civilförsvarsmyndigheten (yrkande 22). Motionärerna betonar att den nationella krisledningen måste vara redundant och inte kunna slås ut för enkelt. Den tjänstemannastab som är knuten till krisledningen bör dessutom vara väl samövad med regeringen.

I motion 2015/16:2172 yrkar motionärerna Hans Wallmark m.fl. (M) att Totalförsvarets forskningsinstitut bör ges i uppdrag att utreda möjligheten att återupprätta det psykologiska försvaret som en egen myndighet (yrkande 1). Motionärerna konstaterar att den psykologiska krigföringen kanske är den mest framträdande delen i den nya krigföringen. Samordningsansvaret ligger hos MSB, men flera andra aktörer har det praktiska ansvaret. Den nya situationen innebär enligt motionärerna att Sverige behöver ta ett helhetsgrepp om detta.

I motion 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) anför motionärerna att en egen myndighet för psykologiskt försvar bör upprättas genom att Styrelsen för psykologiskt försvar återinrättas (yrkande 8).

I motion 2015/16:3218 yrkar motionärerna Mikael Jansson m.fl. (SD) att utlandsstyrkan ska inrättas som en egen myndighet (yrkande 77). Fördelen med ett sådant tillvägagångssätt är enligt motionärerna att verksamheten och ekonomin inte blandas med anslag för det territoriella försvaret. Motionärerna konstaterar vidare att då uppgifterna för utlandsstyrkan skiljer sig väsentligt från Försvarsmakten i övrigt är det rationellt att samla den specifika kompetensen. Ett antal av Försvarsmaktens kompetenscentrum liksom det civila försvarets olika nationella centrum bör förläggas vid den nya myndigheten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar det arbete som inletts för att planera och förbereda för det civila försvaret. Som utskottet konstaterade vid beredningen av den försvarspolitiska inriktningen 2016–2020 instämmer utskottet i regeringens bedömning att det civila försvaret till stor del bygger på – och ska bygga på – dagens befintliga och civila krisberedskap men att det civila försvaret kräver ytterligare åtgärder som det tidigare inte har ansetts finnas behov av. Utskottet välkomnar dessutom regeringens avsikt i budgetpropositionen för 2016 att noga följa arbetet med att utveckla Sveriges förmåga till psykologiskt försvar.

Mot bakgrund av att regeringen har aviserat att planeringen för det civila försvaret ska återupptas och genomföras samt mot bakgrund av att utskottet fortfarande avvaktar resultatet av den fortsatta beredningen inom Regeringskansliet när det gäller hur resurser bättre kan prioriteras och fördelas på central nivå vid höjd beredskap och hur den gällande ansvarsprincipen kan kompletteras, ser utskottet för närvarande ingen anledning att föregripa detta arbete. Därmed avstyrker utskottet motion 2015/16:3218 (SD) yrkandena 8, 20 och 21 samt motion 2015/16:2172 (M) yrkande 1.

När det gäller SOS Alarm konstaterar utskottet att regeringen den 12 november 2015 fattade beslut om att tillsätta en utredning om en samordnad

alarmeringstjänst. Regeringen avser även att presentera en skrivelse med anledning av Riksrevisionens granskning om regeringens styrning av SOS Alarm. Utskottet anser mot denna bakgrund att det inte finns någon anledning att föregripa detta arbete och avstyrker därmed motion 2015/16:3218 (SD) yrkande 22.

När det gäller yrkandet om att inrätta utlandsstyrkan som en egen myndighet gör utskottet i dag ingen annan bedömning än den utskottet redovisade i synen på hur Försvarsmaktsorganisationen bör utvecklas vid beredningen av den försvarspolitiska inriktningen 2016–2020 (bet. 2014/15:FöU11). Därmed avstyrker utskottet motion 2015/16:3218 (SD) yrkande 77.

Statsflyget

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden om statsflyget.

Jämför reservation 15 (SD).

Bakgrund och tidigare behandling

När det gäller flygförbanden framhåller regeringen i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1) att dessa kommer att utformas för att kunna möta ett väpnat angrepp samtidigt som förmågan att hävda den territoriella integriteten vidmakthålls. Bland annat ska de logistiska förutsättningarna för att öka antalet flygtimmar fortsätta att utvecklas.

Utöver ökad operativ förmåga hos krigsförbanden, som regeringen anför som det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016–2020, ska Försvarsmakten även svara för olika former av stöd. Bland dessa återfinns ansvaret för driften av de flygplan som staten anskaffat eller använder tillfälligt för statschefens och den högsta civila och militära ledningens resor. Enligt 4 § (2012:894) statsflygförordningen ska Försvarsmakten svara för driften av dessa flygplan och samordna beställningar av flygningar. Statsflyget ska enligt 5 § vara baserat på Bromma. Skaraborgs flygflottilj, F 7, ansvarar för driften. Statsflyget opererar med två flygplan samt med ytterligare ett plan, som man överväger att avveckla. Ett av de förstnämnda flygplanen är, när det inte flyger, parkerat på Bromma medan det andra är parkerat på Arlanda. Försvarsmakten framförde i ett klargörande som publicerades på myndighetens webbplats i april 2015 att myndigheten önskar se över rutinerna för beställning av statsflyget och att en dialog om detta pågår med Regeringskansliet.

I de fall statschefen eller den högsta civila ledningen är beställare ska Försvarsmakten ta ut avgifter för flygning med statsflyget med högst 10 800 kronor per flygtimme (11 §). I övrigt finns ingen särredovisning för statsflyget

eftersom det ingår som en del av Försvarsmaktens krigsförband Transport- och specialflygenheten. Anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap utökades med 20 miljoner kronor för 2013–2014 för finansiering av den tillfälligt utökade verksamheten inom statsflyget (bet. 2012/13:FöU1, rskr. 2012/13:93).

Motionerna

I motion 2015/16:1561 yrkar motionärerna Roger Richtoff och Mikael Jansson (båda SD) på att 5 § i statsflygförordningen ändras så att statsflyget lokaliseras till Arlanda i stället för till Bromma (yrkande 1). Därtill yrkar motionärerna på att kostnader för Försvarsmakten – i syfte att möjliggöra och kompensera myndigheten för de kostnader som är förknippade med ansvaret enligt statsflygförordningen – ska särredovisas (yrkande 2). Motionärerna hänvisar till den projektering som har genomförts av Swedavia, som pekar på att en investering i Bromma – i syfte att tillgodose fortsatta lokaliseringsmöjligheter i enlighet med förordningen – skulle uppgå till 414 miljoner kronor och en bashyra om 24,6 miljoner kronor under en hyresperiod om 40 år, exklusive kostnader för drift och underhåll m.m. Vidare hänvisar motionärerna till att kostnaden för en utbyggnad av befintlig förhyrning på Arlanda av Swedavia bedömts till 7–10 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet understryker i likhet med vad regeringen gjorde i den försvarspolitiska inriktningspropositionen (prop. 2014/15:109) att det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016–2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Med detta sagt utgår utskottet från att regeringen kommer att säkerställa att detta arbete fortsätter att stå i fokus och att ökningen av den operativa förmågan inte ska påverkas av de övriga uppgifter som Försvarsmakten har till uppgift att hantera. Utskottet avstyrker därmed motion 2015/16:1561 (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservationer

1. Målen för utgiftsområde 6, punkt 1 (SD)

av Roger Richtoff (SD) och Jeff Ahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 19 och
avslår motionerna
2015/16:2263 av Allan Widman m.fl. (FP) och
2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 15.

Ställningstagande

Vi sverigedemokrater anser att Sverige med alla till buds stående medel ska slå vakt om sin nationella integritet och sitt demokratiska samhällssystem. Försvarsmaktens viktigaste del i detta är att kunna möta och hejda alla former av intrång från främmande stridskrafter.

Vi yrkar på ett tillkännagivande till regeringen om att riksdagen ska ställa sig bakom det som anförs.

2. Målen för utgiftsområde 6, punkt 1 (L)

av Allan Widman (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2263 av Allan Widman m.fl. (FP) och
avslår motionerna
2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 15 och
2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 19.

Ställningstagande

Jag anser att en av riksdagens främsta uppgifter är att granska regeringen och dess myndigheter. Regeringen ska enligt budgetlagen redovisa de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat. Därför menar jag att det måste vara riksdagen som beslutar om kraven på den operativa förmågan och även framöver fastställer Försvarsmaktens insatsorganisation. I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1) saknas förslag om att riksdagen ska fastställa Försvarsmaktens insatsorganisation, men ett sådant förslag fanns i föregående års budgetproposition (prop. 2014/15:1). Jag anser att inriktningspropositionens förslag om att riksdagen skulle godkänna inriktningen för krigsförband i Försvarsmaktsorganisation 2016 är mindre bindande för regeringen. Bortsett från själva ramanvisningen och godkännande av Försvarsmaktens respektive MSB:s investeringsbudgetar återstår endast för riksdagen att ge en lång rad av bemyndiganden till regeringen. Jag yrkar därför på ett tillkännagivande till regeringen om att riksdagen ska fastställa Försvarsmaktens operativa mål och dess insatsorganisation.

3. Målen för utgiftsområde 6, punkt 1 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 15 och avslår motionerna

2015/16:2263 av Allan Widman m.fl. (FP) och

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 19.

Ställningstagande

Stora delar av landet saknar och kommer att sakna militär närvaro. Chefers och stabers förmåga att leda förband och annan verksamhet är kraftigt urholkad. Detta måste tas i beaktande vid bedömningen av den operativa förmågan. Förbandens verkliga förmåga kan vara avsevärt mindre än vad som framgår av deras organisationsstruktur och utrustning.

Jag vill dessutom understryka att inriktningen i solidaritetsförklaringen anger att Sverige ska kunna ge och ta emot militär hjälp. För att det ska vara realistiska alternativ krävs omfattande förberedelser. Förmågan att ge hjälp grundar sig bl.a. i de svenska förbandens utformning, deras tillgänglighet och

deras förmåga att samverka med utländska enheter. Förmågan att ta emot hjälp bygger på att det finns en organisation och infrastruktur som kan hantera detta. I Insatsorganisation 2014 saknas båda, i det fall det skulle röra sig om större utländska enheter som ska baseras och genomföra verksamhet i Sverige. Därför är det av yttersta vikt att förmågan ses över i syfte att möjliggöra en organisation som kan ta emot hjälp. Jag yrkar därför på ett tillkännagivande till regeringen om att ställa krav på Försvarsmaktens operativa förmåga i enlighet med vad som anförts ovan.

4. Resultatredovisning av Försvarsmaktens verksamhet, punkt 2 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Jag ser att allt färre kommer i kontakt med Försvarsmakten sedan den allmänna värnplikten lades vilande 2010. Detta leder till att medborgarnas möjlighet att få insyn i Försvarsmaktens verksamhet minskat drastiskt. Detta är ett påtagligt demokratiproblem. Å ena sidan menar vi att Sveriges medborgare har mycket begränsade möjligheter att bilda sig en uppfattning om Försvarsmakten, dess verksamhet och om anvisade medel används på bästa sätt. Å andra sidan kan främmande länder bilda sig en tämligen klar uppfattning om Försvarsmaktens förmåga. Vi menar därför att det årligen bör genomföras en oberoende analys av Försvarsmaktens verksamhet och förmåga och att den bör redovisas offentligt i ett sammanhang. I redovisningen bör faktorer som bemanning, materieluppfyllnad, genomförd utbildning, kostnader och bedömd förmåga relaterat till förbandsmålsättningarna redovisas för varje krigsförband. I vissa, mycket få fall, t.ex. några specialförband avsedda för terroristbekämpning eller motsvarande uppgifter, kan det finnas skäl att överväga i vilken mån uppgifterna ska vara öppna. För att det inte ska råda någon tvekan om att redovisningarna är opartiska och objektiva bör analysen utföras av t.ex. Riksrevisionen. Jag yrkar därför på ett tillkännagivande till regeringen om att en revision av Försvarsmakten bör göras vartannat år.

5. Redovisning av materielinvesteringar och underlag för strategiska beslut, punkt 3 (M, C, L, KD)

av Allan Widman (L), Hans Wallmark (M), Lena Asplund (M), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Lotta Olsson (M) och Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 14 och 15.

Ställningstagande

Vi anser att tillgången till modern materiel är en avgörande faktor i moderna konflikter. Vapensystemens relevans är en färskvara, och Sverige står inför ett antal kostnadsdrivande materielanskaffningar, särskilt efter 2020. För att långsiktigt hantera de stora utmaningarna som materieförsörjningen innebär ingår en utredning i försvarsuppgörelsen som ska se över dessa. Utredningen ska bl.a. utarbeta förslag till hur materieförsörjningen kan prioriteras och effektiviseras och därmed hur den operativa förmågan ska kunna säkras och utvecklas efter 2020. Betydande öknings av försvarsutgifterna är därför att vänta. Flera utvärderingar av materieförsörjningsprocessen har pekat på riksdagens och regeringens behov av att fokusera på den strategiska utblicken snarare än att ta ställning till detaljfrågor.

För att kunna ge Försvarsmakten tillgång till relevant materiel som ger operativ effekt här och nu utvecklade alliansregeringen, som en del av försvarsreformen, en ny prioritering. Materiel ska vidmakthållas i den mån det är relevant, och nyanskaffning ska i första hand ske genom inköp av färdigutvecklad materiel och i sista hand genom egenutveckling i Sverige. Prioriteringen är framtagen för att undvika de långa ledtider som egenutveckling av materiel medför. Dessvärre har en del utvecklingsprojekt, exempelvis Helikopter 14, drabbats av allvarliga och utmanande långa leveranssvårigheter. Vi ser därför ett behov av att se över upphandlingskompetensen hos försvarsmyndigheterna och yrkar att riksdagen ställer sig bakom det som anförs om att se över upphandlingskompetensen hos försvarsmyndigheterna. Vi yrkar även på ett tillkännagivande till regeringen om att förbättra styrningen av materielinvesteringarna genom att öka riksdagens och regeringens möjlighet att fatta strategiska långsiktiga beslut.

6. Dimensionering av Försvarsmakten för stöd till samhället, punkt 5 (SD)

av Roger Richtoff (SD) och Jeff Ahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 66 och
avslår motion
2015/16:28 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Polisens IED-förmåga (improvised explosive device, hemmagjorda sprängladdningar) bör avvecklas, och ansvaret bör läggas på Försvarsmakten. Vi anser att det är bättre med en ansvarig myndighet och att allt ansvar ska läggas på Försvarsmakten som har de bästa kunskaperna. Vi yrkar därför på ett tillkännagivande till regeringen om att polisens IED-förmåga ska avvecklas och att ansvaret ska föras över till Försvarsmakten.

7. Dimensionering av Försvarsmakten för stöd till samhället, punkt 5 (V)

av Stig Henriksson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:28 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 4 och
avslår motion
2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 66.

Ställningstagande

Jag kan konstatera att försvarets stöd till samhället och andra myndigheter vid behov i dag sker ”inom ramen för Försvarsmaktens befintliga förmåga och resurser” och ”stödet till samhället vid allvarliga olyckor och fredstida krissituationer ska inte vara dimensionerande för Försvarsmakten”. Branden i

Västmanland hade enligt min bedömning kunnat släckas tidigare om Försvarsmakten fått i uppgift att hålla viss beredskap för att stödja samhället med brandbekämpning. Uppdraget om försvarets stöd till samhället ändrades inte med den nya försvarspolitiska inriktning som antogs våren 2015. Vänsterpartiet vill därför att Försvarsmakten nu ges ett mer omfattande uppdrag att bistå samhället vid nationella kriser och katastrofer. Jag yrkar därför på ett tillkännagivande till regeringen om att ge Försvarsmakten i uppdrag att planera och dimensionera sin verksamhet för att bistå det civila samhället vid nationella kriser och katastrofer.

8. Utökad användning av Försvarsmaktens helikoptrar, punkt 6 (M, C, V, L, KD)

av Allan Widman (L), Hans Wallmark (M), Lena Asplund (M), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Lotta Olsson (M), Stig Henriksson (V) och Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2171 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Tillgången på och samordningen av landets helikopterresurser är en viktig aspekt av krisberedskapen. Dessa kan t.ex. användas för släckningsarbete, för evakuering av människor och för att snabbt föra fram utrustning för krishantering till ett utsatt område. Vid skogsbranden i Västmanland valde räddningsledarna att inte utnyttja försvarets helikopter för att få en bättre bild av branden och att inte begära ytterligare hjälp från Försvarsmakten. Vi menar att Försvarsmakten inte heller kunde använda alla befintliga helikopterresurser för att bekämpa branden på grund av att såväl Helikopter 14 som 16 saknade relevant utrustning för brandbekämpning. Försvarsmakten har i dag en stor helikopterkapacitet efter anskaffning av ett stort antal medeltunga helikoptrar de senaste åren. Den kapaciteten bör kunna komma till större användning som en resurs för Sveriges krisberedskap än vad som är fallet i dag. Användningen för krisberedskapsändamål ska inte vara dimensionerande för försvarets helikoptrar, men man bör se över hur Försvarsmaktens helikoptrar kan användas för krishantering. Översynen bör inkludera aspekter som hur samordningen med civila myndigheter kan förbättras och att Försvarsmakten ska göra en inventering av hur befintlig och ny utrustning kan användas i krisberedskapen. Vi yrkar därför på ett tillkännagivande till regeringen om att

se över möjligheten att utöka användningen av Försvarsmaktens helikoptrar i krisberedskapen.

9. Utredning om Försvarsmaktens stöd till samhället, punkt 7 (M, C, L, KD)

av Allan Widman (L), Hans Wallmark (M), Lena Asplund (M), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Lotta Olsson (M) och Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 14.

Ställningstagande

Vi anser att en utredning behöver tillsättas för att utreda hur Försvarsmakten skulle kunna vara övriga samhället behjälpligt vid krissituationer. Vår bedömning är att Försvarsmakten har kompetenser och resurser som skulle kunna spela en stor roll vid olika typer av påfrestningar på samhället, t. ex naturkatastrofer, terrorhandlingar och allvarliga olyckor. Vi menar att det funnits en uttalad tveksamhet på såväl politisk nivå som bland andra myndigheter att utnyttja Försvarsmaktens olika förmågor vid händelser där olika civila myndigheter har huvudansvaret. Vi ser att det finns en risk att det byggs upp parallella kompetenser inom statsförvaltningen, och att underhållskostnaderna för olika system blir höga genom att materielanskaffning och underhåll inte samordnas mellan civila myndigheter och Försvarsmakten. I Försvarsmakten finns resurser och kompetenser som borde kunna utgöra en del av samhällets beredskap vid allvarliga hot, olyckshändelser och katastrofer. Försvarsmakten disponerar t.ex. ett femtiotal helikoptrar. Det stora hindret mot att nyttja dessa vid exempelvis eftersök eller ambulanstransport är i grunden inte bristande lagstiftning eller författningsstöd – myndigheter har rätt att begära stöd från varandra. Problemet vi ser är snarare olika myndigheters tendens att vilja att skaffa egna resurser för alla tänkbara eventualiteter. Vi anser att det leder till en dålig hushållning med statens medel och att Försvarsmaktens resurser riskerar att bli outnyttjade i situationer där de skulle kunna göra stor nytta om det inte genomförs några mer omfattande samövningar. Vi yrkar därför på ett tillkännagivande till regeringen om att tillsätta en utredning för att utreda hur Försvarsmakten skulle kunna vara övriga samhället behjälpligt vid krissituationer.

10. Framtida inriktning för utgiftsområdet, punkt 8 (SD)

av Roger Richtoff (SD) och Jeff Ahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 36.

Ställningstagande

Baltikum, som tidigare huvudsakligen har inriktat sig på internationella insatser, håller nu på att stärka territorialförsvaret. Estland satsar 2 procent, Litauen 0,8 procent och Lettland 1,3 procent av BNP på sina respektive försvarsmakter. Litauen och Lettland har beslutat att höja anslagen till 2 procent av BNP. Alla de baltiska länderna är intresserade av ett nära försvarssamarbete med Norden. I motionen anförs dock att Sveriges baltiska grannländer inte tar Sveriges nuvarande solidaritetsförklaring på allvar och att Sverige för närvarande inte har några reella resurser att påverka förloppet av en kris i Baltikum. Den hittillsvarande säkerhetspolitiska inriktningen kräver antingen en anpassning av politiken till Sveriges faktiskt existerande resurser eller – vilket vi förordar – en betydande resurstillförsel till det svenska försvaret. I början av 1980-talet var försvarets andel av BNP 2,9 procent, för att sedan sjunka till dagens 1 procent. De minskade försvarsanslagen och stora omställningskostnader i kombination med en ensidig inriktning mot ett renodlat insatsförsvaret har gjort att den svenska förmågan till territoriellt försvar på allvar kan ifrågasättas. Vi menar att hela försvarsgrenar hotas av systemkollaps inom några få år och att nedrustningspolitiken måste få ett slut. Vi yrkar därför på ett tillkännagivande till regeringen om att anslaget för område 6 Försvar och samhällets krisberedskap aldrig får underskrida 2 procent av BNP fr.o.m. 2025.

11. Civilförsvarsmyndighet, punkt 9 (SD)

av Roger Richtoff (SD) och Jeff Ahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 20–22.

Ställningstagande

Vi föreslår att en ny civilförsvarsmyndighet inrättas under en civilbefälhavare. Vidare anser vi att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bör läggas ned och att verksamheten bör överföras till Totalförsvarets forskningsinstitut och en ny civilförsvarsmyndighet. Dessutom bör SOS Alarm inkorporeras i den nya civilförsvarsmyndigheten. Enligt vår mening bör den nationella krisledningen vara redundant och inte kunna slås ut för enkelt. Den tjänstemannastab som är knuten till krisledningen bör dessutom vara väl samövad med regeringen.

Vi anser att riksdagen bör ställa sig bakom detta och tillkännage det för regeringen.

12. Utredning om inrättande av en myndighet för psykologiskt försvar, punkt 10 (M, C, L, KD)

av Allan Widman (L), Hans Wallmark (M), Lena Asplund (M), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Lotta Olsson (M) och Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Den psykologiska krigföringen är enligt vår mening kanske den mest framträdande delen i den nya krigföringen. Samordningsansvaret ligger i dagsläget hos Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, men flera andra aktörer har det praktiska ansvaret. Den nya situationen innebär dock att Sverige behöver ta ett helhetsgrepp om detta. Vi yrkar därför på ett tillkännagivande till regeringen om att Totalförsvarets forskningsinstitut bör ges i uppdrag att utreda möjligheten att återupprätta det psykologiska försvaret som en egen myndighet.

13. Styrelsen för psykologiskt försvar, punkt 11 (SD)

av Roger Richtoff (SD) och Jeff Ahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

En del av vårt försvar utgörs av det psykologiska försvaret med uppgift att skydda mot propagandaspridning och föra ut den korrekta bilden av skeenden. Vi yrkar på ett tillkännagivande till regeringen om att en egen myndighet för psykologiskt försvar bör upprättas genom att Styrelsen för psykologiskt försvar återinrättas.

14. Myndighet för utlandsstyrkan, punkt 12 (SD)

av Roger Richtoff (SD) och Jeff Ahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 77.

Ställningstagande

Vi anser att utlandsstyrkan ska inrättas som en egen myndighet. Fördelen med ett sådant tillvägagångssätt är enligt vår mening att verksamheten och ekonomin inte blandas med anslag för det territoriella försvaret. Då uppgifterna för utlandsstyrkan skiljer sig väsentligt från Försvarsmakten i övrigt är det rationellt att samla den specifika kompetensen. Vidare anser vi att ett antal av Försvarsmaktens kompetenscentrum liksom det civila försvarets olika nationella centrum bör förläggas vid den nya myndigheten. Detta anser vi att riksdagen bör ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

15. Statsflyget, punkt 13 (SD)

av Roger Richtoff (SD) och Jeff Ahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:1561 av Roger Richtoff och Mikael Jansson (båda SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

En projektering som har genomförts av Swedavia visar att en investering i Bromma – i syfte att tillgodose fortsatta lokaliseringsmöjligheter i enlighet med statsflygförordningen – skulle uppgå till 414 miljoner kronor och en bashyra om 24,6 miljoner kronor under en hyresperiod om 40 år, exklusive kostnader för drift och underhåll m.m. Kostnaden för en utbyggnad av befintlig förhyrning på Arlanda av Swedavia har bedömts till 7–10 miljoner kronor. Vi yrkar på ett tillkännagivande till regeringen om att 5 § statsflygförordningen bör ändras så att statsflyget lokaliseras till Arlanda i stället för till Bromma. Dessutom anser vi att kostnader för Försvarmakten ska särredovisas – i syfte att möjliggöra och kompensera myndigheten för de kostnader som är förknippade med ansvaret enligt statsflygförordningen. Även detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (M)

Hans Wallmark (M), Lena Asplund (M), Jan R Andersson (M) och Lotta Olsson (M) anför:

Riksdagen beslutade den 25 november 2015 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden och om en beräkning av statens inkomster. I motionen Sverige kan mer – Politik som bryter det nya utanförskapet (2015/16:3043) presenteras Moderaternas budgetförslag och riktlinjer för den ekonomiska politiken.

Sverige beskrivs ofta som ett av världens bästa länder att leva och växa upp i. Men Sverige står inför flera stora utmaningar framöver. Trots att fler vill arbeta är trösklarna in i arbete fortfarande höga för dem med låga inkomster. Vi ser ett nytt utanförskap växa fram som genom långvarig strukturell arbetslöshet drabbar unga människor och utrikes födda särskilt hårt. Dessutom ställer en allt tuffare internationell konkurrens höga krav på våra företag och deras jobbskapande. Det här är avgörande framtidsfrågor för Sverige.

Budgetpropositionen visar på en regering som står handfallen inför de viktiga utmaningar Sverige står inför och som inte förmår ta vara på de goda förutsättningar vi har. Regeringens politik med stora skatthöjningar på jobb och företagande riskerar att leda till att Sveriges jobbtillväxt bromsas, och försämrar också möjligheterna till en god integration genom att höja trösklarna in till arbetsmarknaden. Det här är fel väg för Sverige.

Vi moderater står för en annan väg. Vårt mål är att öka välbästandet och tryggheten för alla medborgare i Sverige. De reformförslag vi presenterar är därför fokuserade på hur jobben ska bli fler. Vi vill minska utanförskapet och stärka incitamenten till att arbeta genom att stå upp för rimliga skattenivåer, stärka investeringar i utbildning och infrastruktur och värna företagsklimatet. Fler i arbete är avgörande för att få mer kunskap i skolan, högre kvalitet i välfärden och ett starkare Sverige.

Riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag till utgiftsramar, beräkning av statens inkomster och inriktning på budgetpolitiken. I enlighet med riksdagens rambeslutsprocess ställs regeringens budgetförslag och oppositionspartiernas budgetförslag mot varandra som helheter och beslutas i två steg. Moderaternas budgetförslag är en sammanhållen helhet, och eftersom riksdagen i steg ett, rambeslutet, har ställt sig bakom regeringens förslag på ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagets fördelning inom utgiftsområde 6. I stället framför vi i detta särskilda yttrande synpunkter på regeringens förslag och redovisar den anslagsfördelning och de förslag som Moderaterna föreslår i motion 2015/16:2173.

Det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde är i dag mer osäkert än på mycket länge. Den ryska aggressionen mot Ukraina och annekteringen av

Krim visar på att Rysslands tröskel för att använda militärt våld har sänkts betydligt. Samtidigt har den militära övningsverksamheten ökat och från Rysslands sida blivit mer offensiv. Till detta ska läggas ett höjt underrättelsehot, ökad informationskrigföring och påverkansoperationer mot Sverige.

Därför är det en styrka för Sverige att Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet har ingått försvarsuppgörelsen. Den innebär ett tillskott på 10,2 miljarder kronor extra till försvaret, utöver de ökningarna alliansregeringen redan ställt sig bakom 2014, under den kommande inriktningsperioden 2016–2020 och ett långsiktigt ansvarstagande för försvarets framtida operativa förmåga. Uppgårelsen utgör ett trendbrott och är en viktig signal till omvärlden om att Sverige nu stärker sin försvarsförmåga och att det finns ett brett politiskt stöd för detta.

Försvarsuppgörelsen har ett fokus på åtgärder som stärker det nationella försvaret och åtgärder som har effekt här och nu för att kunna möta den ökade hotbild vi nu ser i Sveriges närområde. Med anledning av detta är det viktigt att de satsningar som beslutats också genomförs och att de inte senareläggs samt att utgifter inte flyttas mellan åren för att skapa utrymme för ökade kostnader för migrationen eller för reformer i budgetpropositionen för 2017. Försvarsminister Peter Hultqvist har dock i svaret på en skriftlig fråga fastslagit att regeringen avser fullfölja försvarsuppgörelsen.

Moderaterna hade dock velat se en något annan fördelning av vissa delar av försvarsanslaget inom ramen för utgiftsområde 6. Vi har lagt förslag om att ta de extra 50 miljoner kronor som regeringen lägger på anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor och i stället anslå 30 miljoner kronor till anslaget 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut och 20 miljoner kronor till anslaget 2:7 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har en viktig roll både när det gäller försvarsrelaterad forskning och när det gäller tekniska frågor som omvärldsanalys. Detta är något som måste värnas särskilt med tanke på att FOI har haft ekonomiska underskott som har hotat delar av institutets verksamhet. Moderaterna vill också se att FOI får uppdraget att utreda det psykologiska försvarets framtid i Sverige – en fråga som blir alltmer central i takt med ett upptrappat informationskrig.

I försvarsuppgörelsen ingår att planeringen för det civila försvaret bör återupptas. Civilt försvar är den verksamhet som ansvariga aktörer genomför i syfte att göra det möjligt för samhället att hantera situationer då beredskapen höjs. Det civila försvaret är en viktig del av totalförsvaret och en förutsättning för att det militära försvaret ska kunna fungera i tider av kris och konflikt. Återupprättandet av totalförsvaret kommer att kräva omfattande arbete och resurser.

2. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (SD)

Roger Richtoff (SD) och Jeff Ahl (SD) anför:

Sverigedemokraterna är ett socialkonservativt parti med nationalistisk grundsyn som betraktar värdekonservatism och upprätthållandet av en solidarisk välfärdsmodell som de viktigaste verktygen i byggandet av det goda samhället. Partiets övergripande mål är att formera en demokratisk, politisk rörelse som slår vakt om den gemensamma nationella identitet som har utgjort grunden för framväxten av välfärdsstaten och vårt lands fredliga och demokratiska utveckling. Sverigedemokraterna eftersträvar ett försiktigt framåtskridande som baseras på varsamhet, eftertanke och långsiktigt ansvarstagande. Vi eftersträvar ett demokratiskt, jämställt och miljövänligt samhälle där alla medborgare skyddas av, och är lika inför, lagen. Genom att kombinera frihet och trygghet, individualism och gemenskap hoppas vi kunna skapa ett folkhem som i så hög grad som möjligt är präglad av trygghet, välstånd, demokrati och en stark inre solidaritet.

Sverigedemokraterna står fritt från såväl socialismens som liberalismens ekonomiska teorier och kan därför inta ett pragmatiskt och verklighetsanpassat förhållningssätt i ekonomiska frågor. Förutsatt att det kan gagna Sverige och dess medborgare är vi öppna för samtal, diskussioner och samarbeten med alla andra partier. I vår budget stakar vi ut våra viktigaste visioner för de kommande åren. Vi visar att det inte måste finnas någon motsättning mellan ekonomisk tillväxt och sysselsättning å den ena sidan och allmän välfärd, trygghet och socialt ansvarstagande å den andra. Den s.k. försvarsgruppen: regeringen samt Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna har enats om att stärka försvaret med sammanlagt 10,2 miljarder kronor på fem år mer än liggande statsbudget. Det är alldeles för lite. Sanningen är att försvarets andel av BNP är på väg mot rekordlåga 1 procent. Försvarsmakten har krävt minst 20 miljarder kronor mer än liggande budget för att kunna bygga Insatsorganisation 14 (IO14) som beslutades i försvarsbeslutet 2009. Sverigedemokraterna budgeterar 36 miljarder kronor mer än liggande budget under den kommande femårsperioden. Vi markerade redan i Försvarsberedningens rapporter genom avvikande meningar att försvaret behöver en rejäl upprustning för en ny rimlig försvarsförmåga. I vår budgetmotion aviserar vi rejält höjda anslag och föreslår hur dessa resurser skulle kunna användas över åren för att upprusta det svenska försvaret till ett starkt nationellt försvar. Vårt förslag till försvarssatsning skulle ha inneburit att det svenska försvaret skulle ha kunnat återfå den storlek och förmåga det hade 1999. Det hade varit bra om den för Sverige skadliga nedrustningen hade slutat just i år.

I Sverigedemokraternas motion om utgiftsområde 6 föreslår vi därför att anslaget för utgiftsområde 6 ska uppgå till 51 827 432 000 kronor. Den 26 november 2015 antog riksdagen ramarna för budgetåret 2016. Riksdagen avslög Sverigedemokraternas förslag. De samlade utgifterna för utgiftsområde

6 får inte överstiga 48 827 432 000 kronor under riksdagens fortsatta behandling, i enlighet med riksdagsordningen. Vårt förslag överskrider denna nivå, och vi kan således inte yrka bifall till vårt förslag, varför vi i stället avstår från att delta i beslutet. Trots att vårt förslag till ram för utgiftsområde 6 har fallit vidhåller vi vår politik och anser att anslagen under nästa år borde ha varit 3 miljarder kronor högre för utgiftsområde 6 med den fördelning som framgår av motion 2015/16:3218 och de prioriteringar som beskrivits ovan.

3. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (C)

Daniel Bäckström (C) anför:

Centerpartiets vision är att Sverige ska bli ett av världens mest framgångsrika länder ekonomiskt, med möjligheter för alla att arbeta och utvecklas. Förutsättningarna för detta är ett näringsliv i frontlinjen för internationell konkurrenskraft och innovation och en bred bas av småföretag som tillåts utvecklas och växa i hela landet. Jag och Centerpartiet vill att Sverige ska vara ett föredöme på miljöområdet och genom konkreta styrmedel visa att ekonomisk tillväxt, innovation och entreprenörskap går hand i hand med minskade utsläpp och gifter samt med ekologisk balans. Genom vår politik vill vi skapa välfärd och trygghet för alla i hela landet, dels genom ett ökat välståndsskapande som medger mer resurser till skola, vård och omsorg, dels genom att dessa resurser används bättre.

Under åren med alliansregeringen lades grunden till stabila statsfinanser. Viktiga steg togs för att lätta skattebördan och minska regleringarna. Över 300 000 nya arbetstillfällen skapades och utanförskapet minskade med drygt 200 000 personer, samtidigt som den gröna omställningen accelererade. När den nu sju år långa internationella krisen äntligen är till ända måste Sverige ta nästa steg för att skapa maximalt med jobb under den globala återhämtningen. Tyvärr är den svenska regeringen på väg i motsatt riktning. Stora skattehöjningar på jobb och regleringar av växande företag riskerar att bryta återhämtningen och kommer att drabba tiotusentals arbetstillfällen. De mest utsatta grupperna på arbetsmarknaden är de som drabbas hårdast. Sverige behöver en förnyad ekonomisk politik.

Centerpartiet har i budgetmotion 2015/16:3223 föreslagit ett alternativ till regeringens budgetproposition. I motionen föreslås stora och viktiga strukturreformer på arbetsmarknaden och bostadsmarknaden, omläggningar av skatten på arbete och företagens villkor samt en kraftfull grön skatteväxling där sänkt skatt på arbete finansieras genom att förorenaren betalar för utsläpp. Målet är att frigöra alla de krafter som finns runt omkring i vårt land, så att nya initiativ och idéer belönas i stället för att bestraffas.

Riksdagen har i första steget av budgetprocessen emellertid ställt sig bakom regeringens budgetproposition och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där. Trots att inriktningen för budgetpolitiken tagit en annan inriktning än den Centerpartiet hade önskat väljer jag att delta i

utskottets beslut när det gäller anslagen för 2016 inom utgiftsområdet. Jag anser att det är viktigt att Sveriges försvars- och säkerhetspolitik har ett brett stöd. Det ställer krav på en bred politisk överenskommelse om försvarets framtida inriktning. Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna har ställt sig bakom den politiska överenskommelsen om försvarets inriktning 2016 t.o.m. 2020. Med den försvarsinriktning som vi i försvarsgruppen enats om inklusive den ekonomiska ram som aviseras och utredningen om långsiktig materielförsörjning omhändertas i huvudsak de fem steg som föreslagits av Försvarsmakten för att öka den operativa förmågan under de närmaste åren.

Samtidigt vill vi i Centerpartiet understryka att det säkerhetspolitiska läget i Europas närhet och inte minst vår egen närhet har förändrats rejält under de senaste åren. Å ena sidan lyckas allt fler människor ta sig ur fattigdom. Å andra sidan har världen blivit allt oroligare och fler tvingas på flykt. Flyktingströmmarna är i dag de största sedan andra världskriget. Flertalet konflikter i vår närhet gör att människor tvingas fly när paramilitära extremistgrupper angriper civila och sprider skräck och förödelse. Fler och fler områden i världen görs osäkra och instabila av dessa gruppers framfart, vilket gör ett vardagsliv helt omöjligt för miljoner människor. Denna utmaning ställer krav på hur Sverige men också EU agerar för att hjälpa de människor som flyr skräcken och terrorn och för att vända de senaste årens negativa utveckling. Sverige ska vara en kraftfull röst för mänskliga rättigheter och driva på världssamfundet att agera för att förebygga, bevara, återskapa och säkra fred och trygghet för människor.

Givetvis påverkar det säkerhetspolitiska läget i Europas närhet både Sverige och vår närmiljö. Våra baltiska grannar känner sig alltmer utsatta, och den militära aktiviteten i Östersjön ökar kraftigt. Att oroligheterna kryper närmare ställer krav på den svenska försvarsförmågan, och Centerpartiet vill att den svenska försvarsförmågan ska stärkas. Detta innebär bl.a. att försvaret ska finnas i hela landet och vara tränat för att kunna agera i alla väderförhållanden som finns i vårt land och där vi gör insatser. Vi har varit med och stärkt försvarets resurser rejält de kommande åren men bedömer att det troligen kommer att behövas mer. Framöver finns det stora utmaningar vad gäller investeringar och personalförsörjning. Här kommer Centerpartiet fortsatt att ta ett stort ansvar.

Hybridkrigföringen har blivit ett fenomen som vi sett på fler platser runt om i världen. För Centerpartiet är det viktigt att samhället klarar av två viktiga saker samtidigt. Vi måste dels agera för att bekämpa denna nya typ av attacker, terror och krigföring, dels se till att vi i vår iver att bekämpa dessa grupper och fenomen inte själva inskränker människors personliga integritet och rätt till ett privatliv.

Vi ser att allt fler hot och attacker sker digitalt. Den digitala sårbarheten ställer allt större krav på vår beredskap både civilt och militärt. EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik måste utvecklas till att även omfatta gemensamma åtgärder för att stärka cyberförsvar.

Centerpartiet har också lyft fram att vi lever i en värld där vi riskerar att få se större klimatförändringar som kommer att påverka oss i allt högre grad. Översvämningarna har blivit fler, Sverige har upplevt mycket stora stormar genom Gudrun och Per samt genomlidit en av de största skogsbränderna när det 2014 brann i Västmanland. Dessa och andra risker kräver att den civila krisberedskapen stärks och att staten tar ett större ansvar så att vi kan stärka vår egen förmåga att klara kriser.

4. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (L)

Allan Widman (L) anför:

Sverige står starkt efter åtta år med ett styre av Alliansen och Liberalerna. De offentliga finanserna är i ordning, sysselsättningen växer och vi står inför en stundande högkonjunktur. Samtidigt präglas omvärlden av stora nedåtrisker. Kriget i Syrien och Ukraina och en osäker makroekonomisk miljö skapar otrygghet för både människor och den framtida ekonomiska utvecklingen. Vi ser ökade kostnader för sjukskrivningar och, i ännu högre grad nu än när budgetpropositionen presenteras, för migrationsströmmarna till Sverige. Att vi är fast förvissade om att visa solidaritet i den största flyktingkatastrofen sedan andra världskriget understryker bara behovet av att vårda de offentliga finanserna.

Folkpartiet liberalernas budgetmotion är därför stram. Vi föreslår ett lägre utgiftstak och har ett högre finansiellt sparande än regeringen. På flertalet utgiftsområden är kostnaderna lägre än de regeringen föreslår. Genom att vi särskilt avvisar stora utgiftsökningar inom arbetsmarknadspolitiken och bostadspolitiken, samtidigt som vi höjer miljöskatterna, skapar vi utrymme för en budget som prioriterar jobben, kunskapen i skolan och försvaret av Sverige.

Riksdagen har genom rambeslutet avvisat Folkpartiet liberalernas förslag till inkomstberäkning och fördelning av utgifter per anslagsområde. Därmed tar Sverige nu en annan väg än den Liberalerna vill se. Sverige kommer att tappa i jobb, kunskap och försvarsförmåga.

Vårt budgetförslag är att betrakta som en helhet. På majoriteten av utgiftsområdena överensstämmer inte riksdagens beslut med det förslag till ram som Folkpartiet liberalerna förespråkade. Folkpartiet liberalerna ser ett värde i att budgeten och budgetprocessen hålls samman. Även enskilda och på kort sikt motiverade utbrytningar riskerar att på långt sikt försvaga budgetprocessen och effektiviteten i finanspolitiken. Jag väljer därför att inte delta i beslutet om fördelningen till anslag inom utgiftsområde 6. Jag vill samtidigt understryka att Folkpartiet liberalerna redan under våren ställde sig utanför försvarsuppgörelsen eftersom ambitionerna var alltför lågt satta. Det står klart att de medel som regeringen har anslagit för att stärka svensk försvarsförmåga är långt ifrån tillräckliga för att Sverige ska kunna leva upp till de krav som fred och säkerhet ställer i vår tid.

I motion 2015/16:3165 har jag framhållit att säkerheten i vårt närområde är kraftigt försämrad och att svensk försvarspolitik måste ställas om så att den nationella dimensionen prioriteras. Det kräver ökade resurser, och i motionen föreslås att de ekonomiska anslagen sammantaget ska höjas inklusive en kompensation för ökade ungdomsarbetsgivaravgifter och hyreshöjningar för Försvarsmakten och Fortifikationsverket. Jag kan dessutom konstatera att Försvarsmakten upplever stora svårigheter med att bemanna försvaret fullt ut med anställda yrkessoldater och anser därför att processen för att aktivera värnplikten behöver påskyndas. En aktiverad värnplikt ska inte ersätta ett yrkesförsvar utan komplettera rekryteringen av soldater på frivillig väg. Liberalerna fortsätter dessutom att betona Gotlands betydelse för ett effektivt försvar av Sverige.

Vårt förslag när det gäller anslagen inom utgiftsområde 6 skulle innebära ett resurstillskott på 1 000 miljoner kronor över anslagen 1:1, 1:2, 1:3 och 1:6 under 2016. Inom ramen för satsningarna på anslaget 1:1 finansieras den försöksverksamhet med plikt som vi föreslagit för 2016. De 5 miljoner kronor som avsätts på anslaget 1:6 möjliggör att ca 700 personer mönstrar på försök under året. Jag vill prioritera satsningar på försvaret och vidhåller uppfattningen att anslagen inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap borde ha utformats i enlighet med Folkpartiet liberalernas förslag på det sätt som framgår av bilaga 2 i betänkandet.

5. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (KD)

Mikael Oscarsson (KD) anför:

För ökad gemenskap och framtidstro vill vi ha en politik som skapar förutsättningar för människor att bygga goda relationer och känna trygghet och som underlättar för människor att gå från utanförskap till arbete. Vi vill skapa förutsättningar för en god tillväxt och ett företagsklimat som står sig väl i den globala konkurrensen. Att stärka familjernas självbestämmande och det civila samhällets ställning skapar en grund för fungerande mellanmänniska relationer. Genom en välfungerande ekonomisk politik kan vi också satsa resurser på välfärd, vilket ökar tryggheten. Och med genomtänkta reformer kring arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan vi förbättra människors möjlighet att lämna arbetslöshet och utanförskap.

Nya jobb skapas inte av politiska ovanifrånlösningar – de skapas i växande och lönsamma företag. Den rödgröna regeringen tror att de kan nå Europas lägsta arbetslöshet och klara integrationsutmaningen med massiva skattechöjningar på arbete och företagande. Kristdemokraternas inriktning är den motsatta: vi vill sänka trösklarna in på arbetsmarknaden och förbättra förutsättningarna för företagande. Det är också av stor vikt att den ekonomiska politiken utformas på ett sådant sätt att resurserna används effektivt för att skapa trygghet för dem som befinner sig i utsatta situationer. Tillväxten måste

komma alla till del. Välfärden måste utvecklas genom fortsatt valfrihet, tydligt kvalitetsarbete och effektivt användande av resurser.

Trots att inriktningen för budgetpolitiken tagit en annan inriktning än den Kristdemokraterna hade önskat väljer jag att delta i utskottets beslut när det gäller anslagen för 2016 inom utgiftsområdet. Jag anser att det är viktigt att Sveriges försvars- och säkerhetspolitik har ett brett stöd. Det ställer krav på en bred politisk överenskommelse om försvarets framtida inriktning. Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna har ställt sig bakom den politiska överenskommelsen om försvarets inriktning 2016 t.o.m. 2020. Med den försvarsinriktning som vi i försvarsgruppen enats om inklusive den ekonomiska ram som aviseras och utredningen om långsiktig materielförsörjning omhändertas i huvudsak de fem steg som föreslagits av Försvarsmakten för att öka den operativa förmågan under de närmaste åren.

Kristdemokraterna ser försvarsöverenskommelsen som ett första steg mot ett starkare försvar som ändamålsenligt kan försvara Sveriges gränser. Samtidigt ser vi med oro på att stora delar av landet saknar och kommer att sakna militär närvaro. Chefers och stabers förmåga att leda förband och annan verksamhet är kraftigt urholkad. Kristdemokraterna vill dessutom understryka att inriktningen i solidaritetsförklaringen ställer krav på att Sverige ska kunna ge och ta emot militär hjälp. Om det ska vara realistiska alternativ krävs omfattande förberedelser. Förmågan att ge hjälp grundar sig bl.a. i de svenska förbanden utformning, deras tillgänglighet och deras förmåga att samverka med utländska enheter. Förmågan att ta emot hjälp bygger på att det finns en organisation och infrastruktur som kan hantera detta. I Insatsorganisation 2014 saknas båda, i det fall det skulle röra sig om större utländska enheter som ska baseras och genomföra verksamhet i Sverige. Därför anser jag att det är av yttersta vikt att förmågan ses över i syfte att möjliggöra en organisation som kan ta emot hjälp. Jag menar också att det är av stor vikt att flygförbanden ges förutsättningar att kunna luftförsvara Sverige på ett effektivt sätt. Att försvarsöverenskommelsen möjliggör ytterligare ett toppmodernt luftvärnssystem ser jag därför som särskilt positivt. Jag anser att luftvärnet ska ha kapaciteten att täcka minst två större geografiska områden och Gotland och avser därför att följa den frågan inom ramen för försvarsgruppens uppföljning av den politiska överenskommelsen om försvarets inriktning.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2015/16:1 Budgetproposition för 2016 utgiftsområde 6:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2016 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden (avsnitt 3.2).
2. Riksdagen godkänner investeringsplanen för Försvarsmakten för 2016–2019. Regeringen bemyndigas även att i övrigt få fatta nödvändiga beslut beroende på oförutsedda förändrade förutsättningar (avsnitt 3.5.3).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 900 000 000 kronor 2017–2027 (avsnitt 3.5.3).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 23 000 000 000 kronor 2017–2024 (avsnitt 3.5.4).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2016 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 19 000 000 000 kronor för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital (avsnitt 3.5.11).
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 80 000 000 kronor 2017–2019 (avsnitt 4.4.2).
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 2:4 Krisberedskap besluta om avtal och beställningar av tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder samt åtgärder för att hantera allvarliga extraordinära händelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 712 000 000 kronor 2017–2019 (avsnitt 4.4.4).
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2016 besluta att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 300 000 000 kronor för beredskapsinvesteringar (avsnitt 4.4.6).

9. Riksdagen godkänner investeringsplanen för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap för 2016–2019 (avsnitt 4.4.6).
10. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 60 000 000 kronor för 2017–2021 (avsnitt 5.5.1).
11. Riksdagen anvisar för budgetåret 2016 ramanslagen under utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt budgetpropositionens förslag (avsnitt 1).

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:28 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör uppdras åt Försvarmakten att planera och dimensionera för att bistå det civila samhället vid nationella kriser och katastrofer och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1561 av Roger Richtoff och Mikael Jansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att 5 § i statsflygsförordningen ändras från lokalisering Bromma till Arlanda och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kostnader för Försvarmakten ska särredovisas och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2171 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att kunna utöka användningen av Försvarmaktens helikoptrar i krisberedskapen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta Totalförsvarets forskningsinstitut utreda möjligheten att återupprätta det psykologiska försvaret som egen myndighet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra styrningen av materielinvesteringarna genom att öka riksdagens och regeringens möjlighet att fatta strategiska långsiktiga beslut och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över upphandlingskompetensen hos försvarsmyndigheterna och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2173 av Hans Wallmark m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2016 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2015/16:2250 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2016 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2015/16:2263 av Allan Widman m.fl. (FP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att riksdagen ska fastställa Försvarsmaktens operativa mål samt dess insatsorganisation och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en revision av försvarsmakten görs vartannat år i enlighet med motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att investera i ett nytt luftvärnssystem och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att luftvärnet ska ha kapaciteten att täcka minst två större geografiska områden samt Gotland och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att utreda hur Försvarsmakten skulle kunna vara övriga samhället behjälpligt vid krissituationer och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om operativ förmåga och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3125 av Björn Söder m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att extra medel ska tillskjutas Försvarsmakten i kompensation för de ekonomiska konsekvenserna av internationella insatser och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3165 av Allan Widman m.fl. (FP):

Riksdagen anvisar anslagen för 2016 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2015/16:3184 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2016 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en egen myndighet för psykologiskt försvar (avsnitt 3.4) och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om direktiv till Försvarsmakten (avsnitt 4) och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny civilförsvarsmyndighet bör inrättas under en civilbefälhavare (avsnitt 4.1) och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att MSB bör läggas ned och verksamheten föras över på FOI och en ny civilförsvarsmyndighet (avsnitt 4.1) och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att SOS Alarm bör inkorporeras i en ny civilförsvarsmyndighet (avsnitt 4.1) och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslag till internationella fredsoperationer inte ska belasta utgiftsområde 6 (avsnitt 5.1) och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslaget för område 6 Försvar och samhällets krisberedskap aldrig får underskrida 2,0 procent av BNP fr.o.m. 2025 (avsnitt 6.1) och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarets materielverk bör tilldelas medel för egen utveckling (avsnitt 6.4) och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsexportmyndigheten (FXM) ska få stärkta förutsättningar (avsnitt 6.11) och tillkännager detta för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisens IED-förmåga (improvised explosive device, improviserade sprängladdningar) bör avvecklas och att ansvaret bör läggas på Försvarsmakten (avsnitt 9.6) och tillkännager detta för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att raketartilleri och attackhelikoptrar bör läggas in i den 25-åriga investeringsplanen (avsnitt 9.11) och tillkännager detta för regeringen.
70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anskaffning av fem Visbykorvetter, fem ubåtar A26 och en ny minröjningsdivision bör läggas in i den tioåriga investeringsplanen (avsnitt 10.11) och tillkännager detta för regeringen.

77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utlandsstyrkan ska inrättas som en egen myndighet (avsnitt 12.) och tillkännager detta för regeringen.
85. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bemyndiga regeringen att för 2016 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 50 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden och tillkännager detta för regeringen.
86. Riksdagen anvisar anslagen för 2016 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionens anslagsförslag

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen				
		M	SD	C	FP	KD
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	26 304 776		-1 098 000		+638 000	
1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt	1 124 715		-1 125 000		+250 000	
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	8 415 827		+4 063 000		+107 000	
1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar	6 877 682					
1:5 Forskning och teknikutveckling	605 058					
1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	24 248		+531 000		+5 000	
1:7 Officersutbildning m.m.	209 705		+50 000			
1:8 Försvarets radioanstalt	924 926		+100 000			
1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut	178 796	+30 000	+150 000			
1:10 Nämnder m.m.	5 801		+5 000			
1:11 Internationella materielsamarbeten, industrifrågor m.m.	109 220					
1:13 Försvarsunderrättelsesdomstolen	7 922					
1:14 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	12 916					
2:1 Kustbevakningen	1 098 650		+304 000			
2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	74 850	-50 000				
2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	21 080					
2:4 Krisberedskap	1 078 646					

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen				
		M	SD	C	FP	KD
2:6 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	224 171					
2:7 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 052 561	+20 000				
2:8 Statens haverikommission	44 260					
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	371 909					
4:1 Elsäkerhetsverket	59 713					
Nya anslag						
99:1 1:12 Försvarsexportmyndigheten			+20 000			
Summa för utgiftsområdet	48 827 432	±0	+3 000 000	±0	+1 000 000	±0

BILAGA 3

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2016 inom
utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Anslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	±0	26 304 776
1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt	±0	1 124 715
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	±0	8 415 827
1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar	±0	6 877 682
1:5 Forskning och teknikutveckling	±0	605 058
1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	±0	24 248
1:7 Officersutbildning m.m.	±0	209 705
1:8 Försvarets radioanstalt	±0	924 926
1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut	±0	178 796
1:10 Nämnder m.m.	±0	5 801
1:11 Internationella materielsamarbeten, industrifrågor m.m.	±0	109 220
1:13 Försvarsunderrättelsesdomstolen	±0	7 922
1:14 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	±0	12 916
2:1 Kustbevakningen	±0	1 098 650
2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	±0	74 850
2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	±0	21 080
2:4 Krisberedskap	±0	1 078 646
2:6 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	±0	224 171
2:7 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	±0	1 052 561
2:8 Statens haverikommission	±0	44 260
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	±0	371 909
4:1 Elsäkerhetsverket	±0	59 713
Summa för utgiftsområdet	±0	48 827 432